

Najaarsnota 2023

gemeente Renkum

Inhoudsopgave

Aanbieding	3
Leeswijzer	4
Prognose begroting 2023 - 2027	6
Voortgang activiteiten	7
Financiële bijstellingen	13
Bijstellingen in relatie tot raadsbesluit.....	13
Bijstellingen met resultaat.....	14
01 Samenleving	14
02 Omgeving	26
03 Organisatie	35
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb.....	39
4D Onvoorzien	44
Bijstellingen neutraal	45
Bijstelling meerjarig neutraal	50
Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen	52
Investeringskredieten	54
Voortgang investeringen	55
Reserves	62

Aanbieding

Renkum,

Aan de raad,

Voor u ligt de Najaarsnota 2023. Deze Najaarsnota is een rapportage over de eerste acht maanden van het jaar. In deze tussentijdse rapportage melden wij recente mee- en tegenvallers ten opzichte van de Begroting 2023. Daarmee schetsen wij het financiële kader voor de Begroting 2024. Het beleidsmatige kader voor de Begroting 2024 is vastgelegd in de Perspectiefbrief 2023-2027 die u in juni heeft behandeld.

Najaarsnota op hoofdlijnen

In deze najaarsnota geven wij een prognose van de uitkomsten van de Jaarstukken 2023. Verder scheppen we het financiële kader voor de meerjarenbegroting. Daarvoor actualiseren we de budgetten binnen het bestaande beleid. Ook rapporteren we over de voortgang van de invulling van de taakstellingen en melden we de voortgang van de geplande investeringen.

Meer informatie over de inhoud en de opbouw van de najaarsnota, vindt u in de leeswijzer.

Uitgangspunten

Bij de samenstelling van de meerjarenbegroting gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen door de gemeenteraad is besloten, in de meerjarenbegroting gehandhaafd blijft. Eerder door de raad vastgestelde bezuinigingen en ombuigingen kunnen vanzelfsprekend wel leiden tot afbouw van het voorzieningenniveau.
- Voor de raming van baten lasten wordt in meerjarenperspectief de dynamische of reële methode gehanteerd. T.a.v. loon- en prijscompensatie geldt:
 - de uitgaven worden jaarlijks bijgesteld met de loon- en prijsindex (Prijsontwikkeling overheidsconsumptie CPB o.b.v. septembercirculaire). Hiervoor wordt ruimte gereserveerd op de stelpost voor loon- en prijscompensatie;
 - daar waar bij het opstellen van de begroting bekend is dat sprake is van afwijkende prijsontwikkelingen ten opzichte van de index, wordt rekening gehouden met de werkelijke ontwikkelingen (cao ontwikkelingen, afspraken met verbonden partijen, afspraken op basis van overige contracten);
 - de inkomsten (OZB, leges en heffingen) worden jaarlijks met het inflatiepercentage verhoogd (Prijsontwikkeling overheidsconsumptie CPB o.b.v. septembercirculaire).
- De vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen.
- Wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 95.000.
- De (meerjaren)begroting dient sluitend te zijn.

Leeswijzer

Waarom een najaarsnota?

In de Financiële verordening is onder andere vastgelegd op welke manier de raad de planning- & controlcyclus wil vormgeven. In artikel 4 van de financiële verordening is opgenomen dat het college de raad een nota aanbiedt op basis waarvan de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren kunnen worden bepaald. Op basis van deze najaarsnota worden de financiële kaders vastgesteld.

Opbouw najaarsnota

Deze najaarsnota bestaat uit een aantal onderdelen.

Prognose begroting

Dit onderdeel geeft een samenvatting van alle bijstellingen voortvloeiend uit deze najaarsnota en de consequenties daarvan voor de uitkomst van de meerjarenbegroting.

Voortgang activiteiten

In de najaarsnota geven wij de voortgang aan van de realisatie van de in de Begroting 2023 opgenomen *specifieke* activiteiten. We maken daarbij gebruik van een aantal tekens, waardoor gemakkelijker zichtbaar is of de realisatie volgens plan verloopt.

We maken hierbij gebruik van één van de volgende tekens:

✓ = conform plan

⊕ = wijkt af in positieve zin

⊖ = wijkt af in negatieve zin

I = inhoud

P = planning

F = financiën

R = risico's

Toelichting: In het geval van een negatieve/ positieve afwijking is een korte toelichting gegeven.

Voor een toelichting op de in 2023 voorgenomen activiteiten verwijzen we u naar de Begroting 2023 (bij elk product staan de *specifieke* activiteiten).

Financiële bijstellingen

In de najaarsnota legt het college verantwoording af over de eerste acht maanden van 2023 en brengt zij een aantal voor het lopende jaar actuele ontwikkelingen in beeld. Dit resulteert in het bijstellen van een aantal budgetten. Wij vragen u tijdens de raadsbehandeling in te stemmen met deze bijstellingen voor 2023 en de consequenties voor de komende jaren.

In deze najaarsnota worden de financiële bijstellingen op hoofdlijnen weergegeven. Dat betekent dat de financiële bijstellingen van €25.000 en meer toegelicht worden. Financiële bijstellingen van minder dan €25.000 zijn verwerkt in de meerjarenbegroting, maar worden niet nader toegelicht.

De financiële bijstellingen hebben we onderverdeeld in de volgende categorieën:

Bijstellingen in relatie tot reeds genomen raadsbesluiten

Dit betreft een weergave van de financiële consequenties op de meerjarenbegroting van reeds door de raad genomen besluiten.

Bijstellingen met resultaat

In dit onderdeel zijn de financiële bijstellingen met een voor- dan wel nadelig resultaat weergegeven.

Bijstellingen meerjarig neutraal

In dit onderdeel zijn de financiële bijstellingen die over enkele jaren bezien budgetneutraal (geen voor-/ nadeel) zijn weergegeven.

Bijstellingen neutraal

In dit deel worden de financiële bijstellingen die per saldo neutraal zijn weergegeven. Het betreft verschuivingen tussen begrotingsproducten. Het saldo van alle financiële bijstellingen van deze begrotingsproducten is nihil.

Tevens wordt hier het verloop van de stelpost onvoorzien weergegeven.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

In dit hoofdstuk vindt u een specificatie van de nog openstaande taakstellingen. Wij rapporteren de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van deze taakstellingen.

Investeringskredieten

Op basis van de Financiële verordening rapporteren we de voortgang van de in de begroting goedgekeurde investeringen. Zonodig vragen wij u toestemming voor (nieuwe) investeringskredieten.

Reserves

In dit onderdeel geven we aan wat het verwachte verloop van de reserves is inclusief de wijzigingen op basis van deze najaarsnota.

Prognose begroting 2023 – 2027

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Primitieve begroting	0	590	1.507	-2.356	-4.393
Voorjaarsnota 2023	-794	-755	-633	-723	-691
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-794	-165	874	-3.079	-5.084
Bijstellingen met resultaat	1.402	375	-545	101	2.120
Invulling taakstellingen	-99	-45	-15	-15	-15
MIP Activa	268	-127	21	-9	-7
Meerjarenbegroting na najaarsnota	778	39	335	-3.002	-2.986

Voortgang activiteiten

01 Samenleving

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
1A	Verstevigen afspraken collectieve ondersteuning & vernieuwde constructie	✓	—	✓	✓
<p>We werken conform plan zoals aangegeven in de begroting 2023 samen met Renkum voor Elkaar aan een steviger collectief aanbod.</p> <p>Ook werken we aan duidelijke afspraken over het ophalen van signalen uit de samenleving, het vertalen van deze signalen en hoe we ermee omgaan als er extra inzet/extra middelen nodig zijn. De planning wijkt af wanneer het om het vinden van een passend juridisch construct gaat. Nu ons Sociaal Team dorpsgericht gaat werken betekent dit ook iets voor Renkum voor Elkaar.</p> <p>Ook de twee partijen binnen Renkum voor Elkaar zijn samen met ons, mede in het kader van dorpsgericht werken, in gesprek over de toekomst van het construct Renkum voor Elkaar met het oog op de toekomst.</p> <p>Om te voorkomen dat zaken door elkaar heen gaan lopen hebben we in dat kader langer de tijd nodig om aan een passend juridisch construct te werken.</p> <p>Deze activiteit loopt daarom door in 2024.</p>					
1A	Jongerenwerk	✓	✓	✓	✓
1A	Bundelen krachten vrijwilligers	✓	✓	✓	✓
1B	Stimuleren kansen nieuwkomerskinderen	—	✓	—	✓
<p>Qua planning en resultaat van deze specifieke activiteit (inzet schakelleerkracht en Arabisch schoolmaatschappelijk werker), lopen we op koers. De inhoud van deze activiteit is wel gewijzigd: begin 2023 kregen we te maken met een toenemend aantal nieuwkomerskinderen waarvoor intensief taalonderwijs (NT2-onderwijs) nodig was. Daarom hebben we een taalklas en landingsprogramma opgezet. Dit koste tevens extra middelen.</p>					
1B	Integraal huisvestingsplan	✓	—	+	✓
<p>Planning: een aantal onderdelen die voor 2023 stonden gepland zijn niet gehaald. Zo hebben de schoolbesturen nog geen businessplannen ingediend voor de scholen die in aanmerking komen voor renovatie in de periode 2023-2026. Dit leidt tot vertraging in de uitvoering.</p> <p>Financiën: Er vindt uitstel plaats op basis van het faseringsplan conform vastgesteld IHP. Dit leidt tot vertraging in de uitvoering, maar wel tot een voordeel over een aantal jaren. Dit omdat de kapitaallasten later volgen dan begroot.</p>					
1B	Onderzoeken belemmerende factoren gelijke kansen in onderwijs	✓	✓	✓	✓
1C	Optimaliseren van sportpark Wilhelmina op de huidige locatie	✓	—	✓	✓
<p>Nu de fusie een feit is komt de focus te liggen op de optimalisatie van het sportpark. Dat willen we eveneens met zorg doen in samenspraak met SCW '23. Daarin hebben we inmiddels forse stappen gezet, zowel inhoudelijk, maar ook om de projectorganisatie op te zetten en het proces verder vorm te geven. Inmiddels heeft de projectorganisatie aan de zijde van de gemeente vorm gekregen en zijn de inhoudelijke plannen verder uitgewerkt. Er blijkt meer tijd nodig voor de uitvoering van onderzoeken (Flora en Fauna) in het kader van de bestemmingsplanprocedure voor het clubhuis, uitwerken VO en het maken van afspraken over kosten / dekking. De planning wordt hierop aangepast, waarbij we maart 2024 een voorstel met voorlopig ontwerp, kosten en dekking ter besluitvorming willen voorleggen aan uw raad.</p>					
1E	Toenemende druk op veiligheidstaken	—	—	—	—
<p>Wegens personele wisselingen is de formatie niet continu volledig ingevuld geweest. Hierdoor konden niet alle activiteiten uitgevoerd worden. Het opstellen van een voorstel gericht op de invoering van een exploitatievergunning kon bijvoorbeeld niet gerealiseerd worden dit jaar. Dankzij de uitbreiding van de formatie was er voldoende capaciteit om tijdelijk de extra werkdruk op te vangen.</p>					
1E	Voorstel exploitatievergunning specifieke branches	—	—	✓	—

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
	Door personele wisseling met als gevolg tijdelijk minder capaciteit wordt het opstellen van een voorstel voor de exploitatievergunning naar 2024 doorgeschoven. Dit betekent dat we een jaar langer volgens de huidige werkwijze werken, waarbij ondernemers die geen alcoholvergunning nodig hebben zich zonder enige aanmelding in de gemeente kunnen vestigen, met het risico op ondermijnende activiteiten.				
1E	Antidiscriminatie beleid opstellen	✓	—	+	✓
	Er is een plan van aanpak opgesteld waarin verschillende activiteiten zijn opgenomen gericht op inclusie en anti-discriminatie. Een onderdeel hiervan is het geven van trainingen aan medewerkers. Deze trainingen vinden pas volgend jaar plaats. Een deel van de middelen wordt dit jaar niet besteed.				
1E	Aanpak jeugdoverlast door samenwerking tussen zorg en veiligheid	✓	—	✓	✓
	Er is een werkproces ontwikkeld waarmee nu gewerkt kan worden. Tegelijkertijd is er regionaal ook aandacht voor het thema jeugdoverlast en wordt gezamenlijk gekeken naar een geschikte methodiek. Deze inzichten worden gebruikt om het werkproces te verrijken.				
1E	Aanpak vervuilde woningen	✓	✓	✓	✓
1E	Intensivering aanpak digitale veiligheid	✓	✓	✓	✓
1F	Huisvesting en inburgering statushouders	✓	—	✓	✓
	Het verplichte onderdeel 'Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP)' van het inburgeringstraject is nog niet ingevuld. Na invulling van dit onderdeel hebben we het inburgeringstraject volledig ingevuld. Daarnaast zijn er landelijk personeelstekorten bij taalscholen, waardoor inburgeraars vertraging oplopen in hun inburgeringstraject.				
1G	Lokale uitwerking hervormingsagenda jeugd	✓	✓	—	—
	Wat betreft de uitwerking van de hervormingsagenda lopen we op schema. We zijn bezig met de lokale uitwerking van de hervormingsagenda in regionale werkgroepen en ook het opzetten van dorpssteams sluit aan bij de ontwikkelingen in de hervormingsagenda. Financieel zien we wel risico's: aan de hervormingsagenda zit namelijk ook een afname in het jeugdhulpbudget vast. We kunnen nu nog onvoldoende inschatten of het lukt om de jeugdhulpkosten parallel hieraan terug te dringen, wat onder andere ook afhankelijk is van de maatregelen die het Rijk zal treffen i.k.v. de hervormingsagenda.				
1G	Onderzoeken inrichten diagnosestraat	✓	✓	✓	✓
1G	Nader uitwerken doorbraakmethode	✓	✓	✓	✓
1H	Vitaal ouder worden in onze dorpen	✓	—	✓	✓
	Vanwege tijdelijke onderbezetting ambtelijke organisatie krijgen andere activiteiten meer prioriteit. Staat gepland voor Q2 2024.				
1H	Evaluatie verordening, besluit en beleidsregels Wet maatschappelijke ondersteuning	✓	✓	✓	✓
1H	Versterken dienstverlening gemeente	✓	✓	✓	✓
1H	Versterken cliëntondersteuning	✓	✓	✓	✓
1H	Meerjarenplan versterken sociale basis	✓	✓	✓	✓
	Het meerjarenplan wordt in Q4 aangeboden aan het college ter vaststelling. Het onderzoek van Phrenos is reeds uitgevoerd en de uitkomsten vormen de basis van het meerjarenplan.				
1I	Intensivering gebruik GelrePas	✓	—	+	✓
	De evaluatie van de GelrePas was gepland voor eind 2022, de rapportage is uiteindelijk begin 2023 opgeleverd.				
1I	Voorkomen armoedeval	✓	✓	✓	✓
1I	Bestrijding menstruatiearmoede	✓	✓	✓	✓
1J	Landelijke aanpak Participatiewet in balans verbinden aan lokaal project Menselijke maat	✓	—	✓	✓
	Het wetsvoorstel Participatiewet in balans bevindt zich nog in de voorbereidende fase. Het is nog onduidelijk wat de gevolgen van de val van het kabinet zijn voor dit wetsvoorstel. Lokaal zetten we in de uitvoeringspraktijk stappen om de menselijke maat toe te passen.				

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
1J	Re-integratievoorzieningen transparanter maken door landelijke aanpak Breed offensief	✓	—	✓	✓
De Re-integratieverordening komt in het najaar van 2023 in de raad voor behandeling. De wetswijzigingen zijn per 1 juli 2023 ingegaan. Mede door de afstemming in de regio is de planning niet gehaald.					
1J	Bestaanszekerheid vergroten	✓	✓	+	✓

02 Omgeving

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
2A	Integrale ontwikkeling leefomgeving	—	—	+	—
Er is 63000 euro beschikbaar. Het programma is helaas nog niet opgestart door het ontbreken van een programmamanager. Dit betekent dat we dit jaar minimaal 40.000 euro niet besteden. Het risico is aanwezig dat we de inhoud van dit programma dit jaar niet volledig kunnen realiseren, waardoor ook de programma's Duurzaamheid en Wonen hier hinder van ondervinden.					
2A	Actualiseren nota Grondbeleid	✓	—	✓	✓
Op basis van de voortgang van het proces zal de nota Grondbeleid drie maanden later worden opgeleverd dan oorspronkelijk was gepland. Dit komt onder andere doordat er een startnotitie voor de raad opgesteld dient te worden, deze was niet voorzien. Daarnaast was er beperkte capaciteit in de markt waardoor later is begonnen met de actualisatie dan gepland. De verwachting is dat de raad in december het stuk ter vaststelling aangeboden wordt, nadat de startnotitie is aangeboden aan de raad.					
2B	Het versneld realiseren van nieuwbouwwoningen, door het omarmen van kansen die zich voordoen	✓	—	✓	—
Door bekende redenen gaat de productie niet zo snel als we willen. Wel zijn de laatste tijd binnen de projecten flinke stappen gezet.					
2B	Herziening van het woonbeleid	✓	✓	✓	✓
2B	Prestatieafspraken met Vivare en de RHV	✓	✓	✓	✓
2B	Inzet mediation en maatwerktrajecten	✓	✓	✓	✓
2D	Implementatie Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)	✓	✓	✓	+
Parallel aan de Omgevingswet treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in 2024 werking. De WKB heeft invloed op de inkomsten uit de bouwleges. Leges voor bestaande taken komen te vervallen. Voor nieuwe taken mogen we geen leges meer heffen. Dit heeft negatieve effecten voor de financiering van de ODRA. Uit een eerste onderzoek blijkt dat dit voor Renkum in totaal uit komt op een indicatief nadeel van ongeveer € 50.000. Dit nadeel was voor 2023 in de begroting meegenomen en kan voor 2023 incidenteel vrijvallen. Of een bedrag van €50.000 daadwerkelijk voldoende is om het nadeel voor 2024 volledig te dekken zal de praktijk moeten uitwijzen.					
2D	Archivering (door de ODRA)	✓	✓	✓	✓
2E	Opstellen integrale visie op mobiliteit	✓	—	✓	✓
Vorbereiding kostte meer doorlooptijd dan gedacht.					
2E	Versnelling woningbouw	✓	✓	✓	✓
2F	Uitvoering Landgoederenvisie	✓	—	+	✓
Dit jaar is er gewerkt aan een plan voor Heidestein. Het uitvoeringsprogramma is nog niet helder. Uitvoering waarschijnlijk in 2024. Daarom wordt budget doorgeschoven naar 2024.					
2F	Stimuleren van initiatieven ter versterking van landschap, natuur, landgoederen en buitenplaatsen	✓	✓	✓	✓
2F	Opstellen recreatiezoneringsplan	✓	✓	✓	✓

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
2F	Evaluatie plan bestrijding Japanse duizendknoop	✓	✓	✓	✓
2G	Schone Lucht Akkoord	✓	✓	+	✓
In 2023 wordt minder geld besteed aan het Schone Luchtakkoord dan totaal beschikbaar. De beschikbaar gestelde middelen worden echter op een later moment uitgegeven.					
2G	Inzetten op regionaal beleidsadviseur bij de ODRA	✓	✓	✓	✓
2G	Monitoring Smurfit Kappa Parenco	✓	✓	✓	✓
2H	Vaste-lasten-neutraal verduurzamen	-	✓	+	-
Op 21 juni 2023 is de raad middels een raadsbrief geïnformeerd dat er vanaf wordt gezien om vaste-lasten-neutraal verduurzamen mogelijk te maken met behulp van de Gemeentelijke Verduurzamingsregeling. Er wordt nu onderzoek gedaan naar andere mogelijkheden om vaste-lasten-neutraal verduurzamen mogelijk te maken.					
Dat de Gemeentelijke Verduurzamingsregeling niet mogelijk is, zorgt ervoor dat de verduurzaming van de gebouwde omgeving op korte termijn niet versnelt.					
2H	Opstellen beleid circulariteit	✓	-	+	✓
Wij hadden ons voorgenomen om beleid voor circulariteit op te stellen. In de voorbereiding hiervoor zagen we dat in het in 2021 vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid al is opgenomen dat de gemeente duurzaam inkopen belangrijk vindt. Daarnaast wordt zoveel mogelijk aangehaakt bij het beleid dat wordt aangereikt door de Groene Metropoolregio. Een losstaand lokaal beleid voor circulariteit stellen we niet op. De gereserveerde middelen worden niet aan dit beleid besteed.					
2H	Opstellen wijkuitvoeringsplan Stenen Kruis	✓	✓	✓	✓
2H	Invulling geven aan zoekgebieden grootschalige opwek	✓	✓	✓	✓
2H	Opstellen tussendoelen Routekaart Klimaatneutraal 2040	✓	✓	✓	✓
2I	Opstellen beleid dierenwelzijn en uitvoering beleid dierenwelzijn	✓	✓	+	✓
Financiën: hiervoor verwijzen we u naar het onderdeel financiële bijstellingen.					
2J	Verkenning centrummanager gemeente Renkum	✓	-	✓	✓
I.v.m. langdurige vacature bij EZ is dit uitgesteld in 2023					
2J	Behoud en verbetering van centrumgebieden	✓	✓	✓	✓
2J	Verkennen mogelijkheden klantcontactstelsysteem	✓	✓	✓	✓
2K	(Verder) uitvoering geven aan de visie Recreatie en Toerisme	✓	✓	✓	✓
2L	Opstellen visie en uitvoeringsplan cultuur, kunst en erfgoed	✓	✓	✓	✓
2L	Opstellen jaarprogramma 100 jaar gemeente Renkum	✓	✓	✓	✓
2M	Routekaart 'naar 100% afkoppelen in 2050'	✓	✓	✓	✓
2N	Gescheiden inzameling bij scholen	✓	✓	✓	✓
2N	Aanbesteding verwerkingscontract GFT	✓	✓	✓	✓
2N	Inzamelingsfrequentie restafval naar één keer per maand	✓	✓	✓	✓
2N	Invoering JA-JA en NEE-NEE sticker	✓	✓	✓	✓
2O	Biodiversiteit bevorderen	-	-	+	✓
Het plan loopt door de complexiteit, noviteit van de materie en raakvlakken met andere beleidsterreinen achter op de eerder afgegeven planning.					
2O	Aanpassen boomverordening	✓	✓	✓	✓
2O	Ondersteunen incidentele en kleinschalige verzoeken samenleving	✓	✓	✓	✓
2Q	Evaluëren bosbeleidsplan	-	-	+	✓

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
	We gaan het bosbeleidsplan niet apart evalueren. We laten de evaluatie onderdeel zijn van de actualisatie van het Bosbeleidsplan.				
2Q	Aanpassen bosverjongingsplan	—	—	+	✓
	Actualisatie van het bosverjongingsplan conform de kaders van het collegeperspectief heeft vertraging opgelopen door de besluitvorming van de Provincie (aanwijzing tot habitatbossen). Door dit besluit mag In circa 70% van ons bosbezit geen houtoogst meer plaats vinden. Voor het resterende deel stellen wij een nieuw verjongingsplan op.				
2Q	Aanpassen beheer Cardanus- en Valkeniersbossen	✓	✓	✓	✓

03 Organisatie

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
3B	Faciliteren inwonerinitiatieven	—	—	✓	✓
	De raad heeft het onderwerp inwonersinitiatieven en participatie opgepakt in de raadsagenda. De werkgroep schrijft een startnotitie en de verwachting is dat zij voor het eind van het jaar een terugkoppeling hierop geven.				
3B	Opstellen integrale aanpak op dorpsniveau	✓	✓	✓	✓
3B	Intensiveren dorpsgerichte samenwerking met ketenpartners in zorg en veiligheid	✓	✓	✓	✓
3C	Harmonisatie	✓	—	—	—
	De planning van harmonisatie van de applicaties met Rheden en Renkum loopt. Momenteel wordt gewerkt aan de implementatie van de meldingen app Fixie en ook wordt gewerkt aan de harmonisatie van het E-HRM sy pakket van Youforce. bij delimplementatei van E-HRM blijkt hoe ingewikkeld het is om de werkwijzen/processen van de drie gemeenten en DC op elkaar af te stemmen. duidelijk wordt dat dit gepaard gaat met extra doorlooptijd en dus extra kosten voor de implementatie. Deze kunnen worden gedekt uit de hiervoor beschikbaar gestelde reserve harmonisatie ICT. Op Governance niveau wordt er een programmaplan uitgewerkt waarin zowel het eenduidig opdrachtgeverschap en harmonisatie, het is de bedoeling om voor het einde van het jaar het programmaplan gereed te hebben en een programmamanager te hebben aangesteld.				
3C	Zaaksysteem	✓	—	✓	—
	Doordat de oplevering van het zaaksysteem vertraagd is in verband met technische problemen wordt de tijdsplanning voor de implementatie krap. Doordat het een elementaire applicatie betreft voor implementatie van de nieuwe wetten (Wet modernisering Electromis h Bestuurlijk Verkeer en de wet toegankelijkheid overheidsinformatie lopen we risico daar de gestelde invoeringstermijnen niet geheel te halen.				
3C	Implementatie Wet open overheid (Woo)	✓	✓	✓	—
	In 2022 is een impactanalyse van de wet WOO voor de organisatie opgesteld. Deze wet stelt eisen aan de inrichting van de informatiehuishouding en transparantie van de informatievoorziening aan inwoners. Inwoners moeten via onze website informatie kunnen opvragen en inzien, wat eisen stelt aan de vindbaarheid en toegankelijkheid van documenten. Hiermee wordt tevens de relatie naar de implementatie van het nieuwe zaaksysteem en de Wet Toegankelijkheid gelegd. Er is een discussie gestart over de consequenties van de aanpassingen van de werkprocessen en het capaciteitsbeslag in het licht van de bestuurlijke toekomst van de gemeente Renkum. (risico)				
3C	Verbetering van de Planning- & Control-cyclus	✓	✓	✓	✓
3C	Organisatieontwikkeling	✓	✓	✓	✓
3C	Vervlechting servicenormen met de organisatiewaarden	✓	✓	✓	✓
3D	Toekomstige huisvesting gemeentehuis en gemeentewerf	—	—	✓	✓

Prod.	Activiteit	I	P	F	R
	<p>Inhoud: We hebben ten aanzien van de invulling van het gemeentehuis, waarbij de gemeentelijke organisatie gecombineerd wordt met bibliotheek, woningen en horeca, geconstateerd dat de haalbaarheid (onder andere draagvlak, financieel, eigendom) erg complex is. DHet voorstel is om het plan te vereenvoudigen en te focussen op renovatie van het gemeentehuis voor de gemeentelijke organisatie.</p> <p>Er is gekozen om het project gemeentehuis en gemeentewerf te knippen qua besluitvorming. De gemeentewerf ligt een stuk minder complex, hierover heeft in maart 2023 besluitvorming plaatsgevonden.</p> <p>Planning: Besluitvorming gemeentehuis moet nog plaatsvinden. In september 2023 ligt hiervoor een afhechtingsvoorstel voor de raad inclusief hoe verder.</p>				
3F	Vorbereiden besluit over de bestuurlijke toekomst van Renkum	✓	-	✓	✓
	<p>De gemeenteraad heeft na behandeling van de startnotitie in het najaar van 2022, in januari 2023 de kaders voor de uitvoering van het onderzoek naar de toekomstscenario's vastgesteld. Voor de uitvoering van het onderzoek is een feitenonderzoek uitgevoerd, zijn gesprekken gehouden met beoogde samenwerkingspartners, zijn enquêtes afgenomen onder inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en zijn in het kader van een eigen oriëntatie bezoeken afgelegd aan verschillende gemeenten in het land. In juni zijn de eerste bevindingen van het onderzoek gepresenteerd tijdens een raadsontmoeting. Het onderzoeksrapport met de resultaten van het traject is in september 2023 opgeleverd aan de raad.</p>				
3F	Optimaliseren van het raadsinformatiesysteem	✓	-	✓	✓
	<p>IDE optimalisatie van het raadsinformatiesysteem heeft voortdurende aandacht. Omdat andere ontwikkelingen, zoals de actualisatie van de raadsregelingen en de AV-inrichting van de raadzaal, zijn er nog geen stappen gezet naar een andere aanbieder. Vooralsnog wordt de optimalisatie gezocht binnen het huidige raadsinformatiesysteem (GO).</p>				

Financiële bijstellingen

In dit hoofdstuk zijn de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Daarbij komen allereerst de mutaties per programma en de wijzigingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen aan de orde.

Bijstellingen in relatie tot raadsbesluit

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaatbestemming jaarrekening 2022					
Dec.circ 2022 Energietoeslag	-649				
Dec.circ 2022 bijzondere bijstand	-45				
Dec.cir. 2022 Breed offensief	-13				
20 Bijdrage bewonersinitiatief speeltoestel	-10				
Traject bestuurscultuur	-18				
Dec.circ 2022 Compensatieregeling voogdij 18+	-45				
Resultaatbestemming 2022	780				
Totaal	0	0	0	0	0

Resultaatbestemming jaarrekening 2022

In de Jaarstukken 2022 is € 897.000 van het resultaat bestemd in de raadsvergadering van juni. De resultaatbestemming wordt in deze najaarsnota verwerkt.

Bijstellingen met resultaat

In dit hoofdstuk zijn de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Daarbij komen allereerst de mutaties per programma en de wijzigingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen aan de orde. Het totaal van de bijstellingen is weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
01 Samenleving	-2.693	-366	-836	471	293
02 Omgeving	-347	-286	-363	-196	-177
03 Organisatie	85	-139	-90	-89	-88
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb	4.527	994	749	-109	2.070
Totaal bijstellingen	1.572	204	-539	78	2.098

01 Samenleving

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk (daar waar de financiële bijstelling per saldo nihil is, is deze niet zichtbaar in onderstaande tabel):

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
1A Collectieve voorzieningen	2				
1B Onderwijs	103	126	102	161	56
1C Sport en bewegen	-149	-21	-20	-20	-20
1D Gezondheid	-18				
1E Zorg en Veiligheid	23	-22	-57	-57	-57
1F Integratie en participatie nieuwkomers	-60				-71
1G Maatwerkvoorzieningen Jeugd	-1.123	-500	-500		
1H Maatwerkvoorzieningen Wmo	-106				
1I Minima	211	50	50	50	50
1J Inkomensvoorziening	-695	250	250	250	250
Totaal	-1.812	-117	-175	384	208

Per product volgt een toelichting.

1B Onderwijs	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Actualisatie businesscases IHP	40		-20	-20	
Actualisatie investering Paasberg (oud deel)			20	29	8
Actualisatie investering Prinses Beatrix dependance			30	45	14
Actualisatie investering Prinses Beatrix hoofdloc.			72	108	34
Actualisatie krediet Kindpartners Doorwerth	1	36	19		
Actualisatie krediet Onderdeel inv.School DW sloop	2				
Actualisatie krediet School Doorwerth	3	97	55	-1	-1
Doordecentralisatie Brouwerij	58				
Landingsprogramma nieuwkomers VO	-19				
Realisatie school Doorwerth	-177	19	93	1	1
Saldo van lasten en baten	-93	152	270	160	55
Mutatie reserve					
Landingsprogramma nieuwkomers VO	19				
Realisatie school Doorwerth reserve kapitaallasten	177	-26	-204		
Realisatie school Doorwerth reserve onderwijshuisvesting			36	1	1
Totaal resultaat	103	126	102	163	56

Aanpassing IHP

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3 Locaties	0	0	122 V	183 V	56	-5 N
Businesscases	40 V	0	-20 N	-20 N	0	0
Resultaat NJN	40 V	0	102 V	163 V	56 V	-5 N

Er vindt uitstel plaats op basis van het faseringsplan conform vastgesteld IHP. Dit leidt tot vertraging in de uitvoering. Dit geeft een voordeel over een aantal jaren omdat de kapitaallasten later volgen dan begroot.

Aanpassing Leerdeel Doorwerth

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Realisatie 2025	-172 N	152 V	167 V	-1 N	-1 N	-2 N
Reserve KL	177 V	-26 N	-204 N	0	0	0
Reserve OHV	0	0	36 V	1 V	1 V	2 V
Resultaat NJN	5 V	126 V	0	0	0	0

Het Leerdeel wordt een jaar later opgeleverd. Dit betekent een aanpassing in het meerjarig kader, en is in de tabel verwerkt. Zie verder verantwoording investeringskredieten. Op basis van het definitief ontwerp wordt nog een aanvullende kredietaanvraag gedaan. Dit is nog niet verwerkt in bovenstaande tabel.

Er is geen storting in de reserve onderwijshuisvesting gedaan voor deze € 131.000 ofschoon dit in eerdere jaren wel tot storting zou hebben geleid. De reden is dat we bij onveranderde kaders* er na 2030 een bedrag van € 290.000 resteert om eventuele incidentele tekorten (geheel of gedeeltelijk op te vangen).

Uiteraard is dit ook inzetbaar bij incidentele nadelen voor kalenderjaar 2030.

**Uit de aanvullende kredietaanvraag volgt hogere kapitaallast. Storting van bovengenoemde €290.000 (naar reserve kapitaallasten) zou gedeeltelijk dekking kunnen bieden over de gehele afschrijvingstermijn van de school Doorwerth, namelijk € 7.250 per jaar.*

Doordecentralisatie Brouwerij

De gemeente Renkum heeft een overeenkomst met de Brouwerij om door te decentraliseren. Er zijn op basis van de leerlingentelling 1 oktober 2022 minder leerlingen door te betalen. Dat leidt ten opzichte van het budget tot een incidenteel voordeel van €58.000.

Nieuwkomersonderwijs - landingsprogramma

Van begin 2023 tot aan de zomer zaten de internationale schakelklassen (ISK's) in onze regio vol. Dat betekende dat er vanaf maart t/m juli 2023 geen onderwijsplek was voor nieuwkomerskinderen in de middelbare schoolleeftijd die nieuw in onze gemeente waren. In het belang van de kinderen hebben we i.s.m. het Dorenweerd College een landingsprogramma opgezet. Dit is een tijdelijk educatief programma. Hiervoor is een coördinator aangesteld. De kosten voor het landingsprogramma waren in totaal € 19.000. Omdat vooraf niet duidelijk was hoeveel kinderen er zouden komen kon er vooraf geen kostenraming gedaan worden. Dekking voor deze kosten uit de reserve integratie.

PM nieuwkomersonderwijs - taalklassen

Zoals eerder in de voorjaarsnota vermeld zorgt de gemeente Renkum er samen met scholen voor dat nieuwkomerskinderen die in onze gemeente worden opgevangen naar school kunnen. Op dit moment is er een taalklas in Doorwerth (deze is verhuisd vanuit Renkum) en een taalklas in Oosterbeek. Als gemeente staan we (gedeeltelijk) garant voor de kosten van deze taalklassen. Het is nog onvoldoende bekend wat de exacte kosten gaan worden, wat o.a. afhankelijk is van de leerlingenkostiging die taalklassen per leerling zullen ontvangen.

1C Sport en bewegen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Brede SPUK begroten Rijksinkomsten	159	159	159	150	
Brede SPUK begroten uitgaven	-159	-159	-159	-150	
Huurinkomsten en gasverbruik sportparken	-16	-16	-16	-16	-16
Opvoering krediet					
Toegangscontrole systeem MFC Doelum	-2	-4	-4	-4	-4
Rentelast voorbereidingskrediet verzelfstandiging	-1	-1			
Schade vloer zwembad Doelum	-55				

1C Sport en bewegen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
SPUK MEOZ begroten Rijksinkomsten	338				
SPUK MEOZ begroten uitgaven	-338				
Tijdelijke huisvesting bewegingsonderwijs	-35				
Verbouwing sporthal Doorwerth	-40				
Totaal resultaat	-149	-21	-20	-20	-20

Gedeelte van Rijksregeling Brede SPUK

Onderdelen van de brede SPUK (lokaal sportakkoord en brede regeling Combinatiefuncties) horen onder dit product. De maximale hoogte van de regeling is opgenomen.

Noemenswaardig is dat door het onderbrengen van de Combinatiefuncties onder deze regeling het Rijk de algemene middelen heeft gekort met € 142.000 en dat dit nadeel is verwerkt op 1C in deze najaarsnota. De regeling is dus niet verruimd onder de brede SPUK met €139.000 maar genereert frictie van € 3.000. We gaan er van uit dat we dit opvangen binnen het product, met wel de opmerking dat de frictie in 2026 € 8.000 is.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	4-jarig
Lokaal sportakkoord	20	20	20	15	76
brede regeling Combinatiefuncties	139	139	139	134	551
Totaal	159	159	159	150	627

Huurinkomsten en daling gasverbruik sportparken

Als gevolg van realisatie van kunstgrasvelden en de exploitatie hiervan door een beheersstichting daalden onze inkomsten uit verhuur van de (natuurgras)velden.

Verder daalden de uitgaven voor nutskosten door de overdracht van een clubgebouw. Beide waren nog niet in de budgetten verwerkt.

Opvoering krediet toegangscontrole systeem MFC Doelum

De kapitaallast heeft betrekking op de investering die is gedaan voor een nieuw toegangscontrolesysteem dat is aangebracht. Deze investering levert een besparing op in de exploitatie waarmee al rekening is gehouden.

Rentelast voorbereidingskrediet verzelfstandiging (optimalisatie Wilhelmina sportpark)

Nu de fusie een feit is komt de focus te liggen op de optimalisatie van het sportpark. Er is een projectplan opgesteld en een projectorganisatie ingericht met het bestuur van SCW '23. Er is €100.000 voorbereidingsbudget nodig voor voorbereidings- en plankosten, directievoering en toezicht. Deze kosten worden gemaakt vooruitlopend op besluitvorming over het voorlopig ontwerp, kosten en dekking. Dit voorstel verwachten wij maart 2024 ter besluitvorming voor te kunnen leggen aan uw raad.

Schade vloer zwembad Doelum

De oorzaak van de schade wordt onderzocht. Zodra dit duidelijk is wordt gekeken of er partijen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Voor de procesbegeleiding is zowel op juridisch en technisch vlak ondersteuning nodig. De kosten voor de hele procedure zijn indicatief geraamd op ca. € 150.000, waarvan € 95.000 dekking wordt gevraagd uit de stelpost onvoorzien en het overige ad € 55.000 als nadeel op de begroting 2023.

Rijksregeling SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden (MEOZ)

De hoge energieprijzen hebben een grote impact op de openbare zwembaden. Ter compensatie van een deel van de meerkosten voor energie over 2022 en 2023 is vanuit het rijk de regeling *Specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden* opengesteld. We hebben namens zwembad Oosterbeek en zwembad Doelum gebruik gemaakt van deze regeling.

Tijdelijke huisvesting bewegingsonderwijs:

Omdat de planning uitloopt van de verbouwing van de sporthal Doorwerth is er voor de gebruikers (verenigingen en Dorenweerd College) van de sporthal Doorwerth gekeken naar tijdelijke huisvesting elders. Dit kan worden ingevuld, echter resulteert dit wel in extra kosten voor huur en leerlingenvervoer. Wij schatten de kosten hiervoor op eenmalig € 35.000. In de voorjaarsnota 2024 en of jaarrekening 2023 laten wij u weten wat de daadwerkelijke kosten zijn geweest.

Verbouwing Sporthal Doorwerth

Door de verbouwing van de sporthal Doorwerth vallen in 2023 een groot deel (€ 60.000) van de huurinkomsten van € 80.000 weg. Wel wordt er een incidentele besparing op de schoonmaakkosten gerealiseerd.

1D Gezondheid	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Bijdrage GGD JGZ ontheemden Oekraïne	-18				
Brede SPUK begroten Rijksinkomsten	305	301	301	215	
Brede SPUK begroten uitgaven	-305	-301	-301	-215	
Totaal resultaat	-18	0	0	0	0

Bijdrage GGD JGZ ontheemden Oekraïne

Voor de kosten JGZ ontheemden Oekraïne hebben wij vorig jaar van het Rijk een bedrag van € 31.506 ontvangen. Dit bedrag is bij de jaarrekening toegevoegd aan de algemene middelen. Onlangs hebben wij van GGD, die deze taak uitvoert, een rekening van € 17.578 ontvangen. Om deze reden ramen wij dit bedrag nu bij.

Resterende gedeelte van Rijksregeling Brede SPUK buiten sport en bewegen

In deze regeling zijn buiten sport, bewegen en cultuur de thema's gezondheid, sociale basis en ondersteunende onderdelen opgenomen. De meerderheid van de hieronder genoemde thema's worden al in meer of mindere mate uitgevoerd en zijn onderdeel van andere producten binnen programma 1. Onderstaande onderdelen worden in de budgetcyclus 2024 waar nodig verplaatst. Vooralnog wordt onderstaande als onderdeel van 1D (volksgezondheid) opgenomen.

Voor deze regeling (en ook andere SPUK) moet de gemeentelijke organisatie op juiste wijze verantwoording kunnen afleggen. Het kan blijken dat hierop extra formatieve inzet nodig is. Het is onbekend of dit via de regeling bekostigd kan worden.

Het is de verwachting dat de bedragen 2023 niet volledig worden uitgegeven. Op basis van de regeling mag 20% (geormerkt per onderdeel) in 2024 ingezet worden.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	4-jarig
<u>Thema: gezondheid & sociale basis</u>					
Kansrijke start	23	25	25	31	104
OKO & Vroegsign. alcoholproblematiek	4	4	4	0	12
Mantelzorg	16	16	16	14	60
Welzijn op recept	9	15	18	21	62
Een tegen eenzaamheid	16	16	12	0	43
Terugdringen Gezondheidsachterstanden	31	31	31	31	124
Valpreventie	80	74	74	76	303
Leefomgeving	16	16	16	0	47
Mentale gezondheid	11	8	8	0	26
Versterken sociale basis	57	56	56	42	210
Aanpak overgewicht en obesitas	27	27	27	0	81
Subtotaal	288	285	285	215	1.073
<u>Thema: ondersteunende onderdelen</u>					
Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	4	4	4	0	12
Coördinatie regionale aanpak preventie	14	11	11	0	36
Subtotaal	18	15	15	0	48
Totaal 1D	305	301	301	215	1.121

Totaal gehele 'Brede SPUK' incl. 1C	464	460	460	364	1.748
--	------------	------------	------------	------------	--------------

1E Zorg en Veiligheid	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Groene BOA's	20				
Handhaving rosandapolder	10				
Opvang Ontheemden/Oekraïne 2024 Inkomsten		2.503			
Opvang Ontheemden/Oekraïne 2024 Uitgaven		-2.503			
Veilig Thuis	-7	-22	-22	-22	-22
Zorgverbinders			-35	-35	-35
Totaal resultaat	23	-22	-57	-57	-57

Groene BOA's

Recent is een subsidieregeling aangekondigd waar werkgevers van domein 2 boa's (groene boa's) gebruik van kunnen maken. Deze subsidie heeft betrekking op kosten die gemaakt zijn in 2023. De verwachting is dat de gemeente een subsidieaanvraag kan indienen voor €20.000 en dat deze wordt gehonoreerd.

Handhaving Rosandepolder

Bij mooi weer worden, in samenwerking met grondeigenaar K3 extra maatregelen getroffen voor handhaving bij de Rosandepolder. Als gevolg van de koude zomer waren er beduidend minder dagen dat hiervan gebruik gemaakt moest worden.

Opvang Ontheemden/Oekraïne 2024

Geheel 2023 is de locatie Stayokay (100 bedden) beschikbaar voor opvang. De geraamde kosten zijn ca 2,5 mln en worden gelijkgesteld aan de baten. Er resteert dan nog ruimte tussen normbijdrage en uitgaven van € 0,5mln. In 2024 wordt een nieuwe locatie (100 bedden) gerealiseerd. Actualisatie van de begroting wordt in de voorjaarsnota verwerkt.

Veilig Thuis

Bij de aanvraag om subsidie 2022 was bekend dat deze te laag was met betrekking tot personeelskosten. De omvang van wat nodig was, is in de loop van 2022 duidelijk geworden en in november/december 2022 bestuurlijk afgestemd. Dit leidt in 2023 tot een noodzakelijke bijstelling, in samenhang met index, die ook over de jaren 2024 en verder doorgevoerd worden. Het zijn structurele lasten.

Zorgverbinders

Sinds de introductie van de zorgverbinder is als gevolg van grote tevredenheid en toenemende bekendheid, maar ook door landelijke ontwikkelingen zoals de maatschappelijke crises, het aantal aanmeldingen toegenomen. Daarnaast wordt het takenpakket van de zorgverbinder uitgebreid met preventieve werkzaamheden, zoals vroegsignalering en kwetsbare wijken. Het aantal uur wordt daarom met 22 uur per week uitgebreid.

1F Integratie en participatie nieuwkomers	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Aanpassing meerjarig kader	50	19	-44	-68	-71
Tussenvoorziening Wolfheze	-60				
Wet inburgering		-100	-100	-100	-100
Wet inburgering Rijksinkomst		100	100	100	100
Saldo van lasten en baten	-10	19	-44	-68	-71
Mutatie reserve					
Aanpassing meerjarig kader	-50	-19	44	68	
Totaal resultaat	-60	0	0	0	-71

Aanpassing meerjarig kader

Vanwege de fluctuaties op dit onderdeel is een herzien financieel kader geschetst van het benodigde budget tot 2027.

Vanwege diverse redenen is sinds de voorjaarsnota extra formatie ingezet waarvan vanaf 2024 ook hier de verwachting wordt uitgesproken dat deze door het Rijk wordt vergoed. Het totaal komt neer op € 151.000. Komt deze minder of niet, dan zal dit onderdeel van de planning- & controlcyclus 2024 vormen.

Door de toegenomen instroom van statushouders is er een structurele intensivering van € 60.000 voor werkzaamheden van Vluchtelingenwerk. Het budget voor Vluchtelingenwerk stijgt daarmee tot € 180.000.

Vanuit het COA is vanwege de tijdelijke noodopvang van asielzoekers aan de Nico Bovenweg, over 2022 ruim €13.000 ontvangen. Dit is een vergoeding gebaseerd op het aantal beschikbare opvangplaatsen.

Door de vergoeding voor 2023, 2024 en de periode tot 1 februari 2025 op dezelfde manier te berekenen ontstaat een aanvullende inkomst op het budget.

Door de inzet van de reserve heeft het hierboven geschetste herziene financiële kader tot 2026 geen zichtbaar financieel effect. De reserve laat dit wel zien en neemt na autorisatie voorjaarsnota af van € 352.000 naar € 290.000 einde 2026.

Na 2026 is er een jaarlijks tekort van afgerond € 71.000. Gezien de omvang van de reserve van € 290.000 kan dit enige jaren worden opgevangen. Maar er kunnen ook onvoorziene ontwikkelingen zijn die op dit budget gaan drukken.

Tussenvoorziening Wolfheze

Het aanvullende budget van € 60.000 is nodig omdat de beschikbare middelen vanuit de rijksoverheid ontoereikend zijn en aanpassingen aan de woningen hebben plaatsgevonden om te voldoen aan brandveiligheidseisen.

Wet inburgering

Er was nog geen meerjarig budget voor deze (budgetneutrale) regeling opgenomen.

1G Maatwerkvoorzieningen Jeugd	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Ontwikkelingen jeugdzorg	-1.123	-500	-500		
Totaal resultaat	-1.123	-500	-500	0	0

Ontwikkelingen jeugdzorg

Op basis van declaraties jeugdzorg die voor de periode januari t/m juni 2023 zijn gedaan verwachten wij een nadeel van € 1.123.000.

Uit analyse blijkt dat het aantal jeugdigen met jeugdhulp de afgelopen jaren (vanaf 2021) stabiel is. Wel zien we een toename in zorgkosten (tarieven) en de zorgkosten per cliënt. Met name de zorgkosten voor *verblijf* zijn fors toegenomen.

Verwachting bijstellingen voor 2024 e.v.:

De bijstellingen komen voort uit:

- de te verwachten zorgkosten voor 2023
- een forse daling in jeugdzorgbudget op grond van hervormingsagenda
- investeringsbedragen die het Rijk t.l.v. het jeugdzorgbudget gebracht heeft wat tevens leidt tot lagere inkomsten op het jeugdzorgbudget.

1H Maatwerkvoorzieningen Wmo	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Algemene voorzieningen Huishoudelijke ondersteuning	-300				
Beschermd wonen	577	229	-35	414	717
Beschermd Wonen LVB	75				
Incidenteel voordeel 2023 PGB Begeleiding	40				
Wmo vraagafhankelijk vervoer	100				
Zorglokaal kosten	-21				
Saldo van lasten en baten	471	229	-35	414	717
Mutatie reserve					
Beschermd wonen	-577	-229	35	-414	-717
Totaal resultaat	-106	0	0	0	0

Algemene voorziening Huishoudelijke ondersteuning

Het doel van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning is behaald. Er is het neveneffect van een forse aanzuigende werking. Hierdoor is nu sprake van een tekort van ruim € 300.000. We hebben een audit uitgevoerd waaruit een verbeterplan naar voren is gekomen. De te verwachten effecten van dit verbeterplan nemen wij mee in de voorjaarsnota 2024.

Beschermd wonen

In tegenstelling tot eerdere concept afspraken ontvangt de gemeente Renkum alleen over de periode 2022 t/m 2024 ambulantiseringmiddelen. Een deel van deze ambulantisering-middelen worden in 2023 en 2024 besteed aan formatie en investeringen in de sociale basis. Op basis van onze begroting is de verwachting dat hiervan in 2023 een bedrag van € 243.851 en in 2024 € 53.581 resteert.

Daarnaast ontvangt Renkum op basis van de regionale financiële afspraken beschermd wonen over de periode 2022 t/m 2024 middelen voor secundaire kosten. In 2023 ontvangt Renkum het totaal van de middelen van dit jaar en vorig jaar. Op basis van onze begroting is de verwachting dat hiervan in 2023 een bedrag van € 333.000 en in 2024 € 175.000 resteert.

Beschermd wonen decentraliseert vanaf 2025. Dit betekent dat Renkum een nieuwe taak krijgt. Vanaf 2025 ontvangt Renkum rijksmiddelen voor Beschermd wonen. De hoogte van de rijksmiddelen worden bepaald middels een objectief verdeelmodel. Omdat het een nieuwe taak betreft is er een grote mate van onzekerheid over de hoogte van deze rijksmiddelen en ook over de hoogte van de uiteindelijke uitgaven.

Om grip te krijgen op deze nieuwe taak verzoeken wij de raad om tot en met 2027 een bestemmingsreserve beschermd wonen te vormen. Deze reserve is bedoeld ter dekking van de investering in de sociale basis ten behoeve van de transitie naar beschermd thuis en ter dekking van overschrijdingen op (zorg)kosten in het kader van beschermd wonen als gevolg van de regionale solidariteitsafspraken. Het verzoek aan de raad is om de huidige en in de toekomst mogelijke resterende middelen toe te voegen aan de reserve beschermd wonen zodat, zoals eerder beschreven, eventuele tekorten en (extra) investeringen kunnen worden bekostigd.

Beschermd wonen LVB

Op basis van het cliënten verloop in 2023 is de verwachting dat er voordeel ontstaat. Dit betreft echter een opheffing van een openbare voorziening voor zeer dure zorg. Om deze reden stellen wij de raad voor om dit budget incidenteel af te ramen met € 75.000.

Incidenteel voordeel 2023 PGB begeleiding

Op basis van huidige uitgaven verwachten we hier een voordeel van € 40.000. Dit betreft een incidenteel voordeel omdat de uitgaven altijd afhankelijk zijn van het aantal afgegeven indicatiestellingen.

Wmo vraagafhankelijk vervoer

Ten opzichte van 2022 is deelname aan het vervoer iets toegenomen maar niet tot het niveau van voor Covid. Het kilometer aantal is verder achtergebleven. Er is een verwacht incidenteel voordeel van € 100.000.

Zorglokaal kosten

De bijdrage aan het Zorglokaal valt dit jaar € 21.000 hoger uit omdat het ICT aanpassingen heeft moeten doorvoeren om aan bepaalde eisen te kunnen voldoen.

1I Minima	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Minimaregelingen	75				
Schuldsanering en bemiddeling	136	50	50	50	50
Totaal resultaat	211	50	50	50	50

Minimaregelingen

Diverse minimaregelingen zijn zowel inhoudelijk als qua doelgroep uitgebreid. Het vraagt aanlooptijd om dit te implementeren en bekend te maken bij de doelgroep. Ondanks alle inzet om de regelingen breder bekend te maken zien wij dat het gebruik van minimaregelingen minder is toegenomen dan we hadden ingeschat en houden wij dit jaar een deel van het budget over. De evaluatie van de GelrePas benutten we om het gebruik van de GelrePas te verbeteren.

Schuldsanering en bemiddeling

Het beroep op schulddienstverlening blijft ongeveer hetzelfde als de afgelopen jaren. Ondanks de hoge kosten van levensonderhoud, zien we geen toename van aanvragen schulddienstverlening. Dit komt overeen met het landelijke beeld.

1J Inkomensvoorziening	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)	-40	-40	-40	-40	-40
Bijzondere bijstand	340	380	380	380	380
Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)	440	440	440	440	440
Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)	-440	-440	-440	-440	-440
Energietoeslag	-995				
Wet sociale werkvoorziening (Wsw)		-90	-90	-90	-90
Totaal resultaat	-695	250	250	250	250

Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)

De uitvoering van de Bbz hebben we sinds januari 2023 uitbesteed aan de gemeente Ede. Tot 2023 werd de Bbz op inhuurbasis uitgevoerd door een externe medewerker die vanuit het personeelsbudget bekostigd werd. In het personeelsbudget bleek hiervoor structureel te weinig begroot. De kosten blijven naar verwachting hetzelfde, wel wordt met ingang van 2023 voldoende dekking opgenomen.

De totale kosten bedragen naar verwachting structureel € 56.000. € 16.000 daarvan wordt structureel vanuit het personeelsbudget overgezet. Voor het restantbedrag structureel een bedrag overzetten van het budget Bijzondere bijstand.

Bijzondere bijstand

Zoals in de voorjaarsnota reeds aangegeven, zien we een overschot op het budget Bijzondere bijstand. Daarnaast stelt het rijk extra middelen beschikbaar voor de bestrijding van energiearmoede. Inwoners maken tot nu toe minder gebruik van de verruimde mogelijkheden binnen de bijzondere bijstand. In het najaar van 2023 nemen we maatregelen om het niet gebruik van enkele regelingen tegen te gaan. Het overschot zetten we in ter dekking van de gestegen kosten Wsw en de Bbz.

Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)

De prognose voor het BUIG budget (budget voor bijstandsuitkeringen) is dat de uitgaven hoger uitvallen dan is begroot. Daarbij is de verwachting dat het rijksbudget ook hoger zal uitvallen dan wij in onze begroting hebben opgenomen. Het definitieve rijksbudget wordt medio september bekend. Om deze reden hebben wij de budgetten budgettair neutraal bij geraamd.

Energietoeslag

De energietoeslag wordt zowel in 2022 als in 2023 uitgevoerd. Voor 2022 is er per saldo een voordeel van € 150.000. Voor 2023 ontvangen we circa € 2.094.000 van het rijk. Op basis van 2022 verwachten we circa € 1.794.000 aan uitgaven. Dit levert een voordeel op van € 300.000. Het bedrag is nog niet ontvangen, waardoor het als negatief is geboekt.

Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

De Wsw kent sinds 2015 geen nieuwe instroom van medewerkers meer. Het aantal Renkumse Wsw-medewerkers daalt gestaag van 100 bij de overname van de uitvoering in 2018 tot 68 Wsw-medewerkers medio 2023. Dit is een daling van ruim 30%. De rijkssubsidie en de detacheringsofbrengsten nemen daarmee ook af. De detacheringsofbrengsten dalen sterker dan het aantal medewerkers. Dit heeft een aantal oorzaken;

1. de medewerkers zijn allemaal ouder en mogelijkheden/opbrengsten nemen gemiddeld af;
2. bij de oudere groep medewerkers zaten mensen met meer potentie en opbrengsten omdat de indicering in de loop van de jaren is verzwaard;
3. er zijn meer begeleid werken-constructies dan voorheen waarbij wij loonkostensubsidie betalen in plaats van detacheringsofbrengsten hebben. Dit levert per saldo wel voordeel op.

In de coronajaren 2020 en 2021 is het achterblijven van de detacheringsofbrengsten gecompenseerd met extra subsidie van het Rijk. Hierdoor was de daling van detacheringsofbrengsten niet zichtbaar in de gemeentelijke jaarrekening. In de komende jaren zullen de Wsw-financiën verder afnemen; er gaan tenminste 10 Wsw-medewerkers met pensioen waarmee de rijkssubsidie en de detacheringsofbrengsten ook verder dalen. Structurele dekking voor een bedrag van € 90.000 vinden we in het overschot bijzondere bijstand.

02 Omgeving

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk (daar waar de financiële bijstelling per saldo nihil is, is deze niet zichtbaar in onderstaande tabel):

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
2A Ruimtelijke ontwikkeling/Omgevingswet	-220	-165	-185	-40	-40
2C Bestemmingsplannen/Omgevingsplannen	35				
2D Omgevingsvergunning	42				
2E Verkeer	-26				
2F Landschap, natuur en landgoederen	-3	-3	-3	-3	-3
2H Energie en klimaat		209			
2i Dierenwelzijn	5	-5	-5	-5	-5
2J Ondernemen en bedrijvigheid	-7	-7	-7	-7	-7
2K Recreatie en toerisme	-3	-2	-2	-2	-2
2L Kunst, cultuur en cultuurhistorie		-6	-6	-6	-6
2M Water en riolering		-72	-26	-26	-26
2N Afvalverwijdering en -verwerking		-30	-12	-12	-12
2O Groenonderhoud	-178	-61	-62	-62	-62
2P Wegen, straten en pleinen	230	5	35	35	35
Totaal	-124	-137	-273	-128	-128

Per product volgt een toelichting.

2A Ruimtelijke ontwikkeling/Omgevingswet	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Invoering omgevingswet	-70	-245	-205	-135	-85
RO projecten (woningbouw)	-20	-40	-40	-40	-40
Saldo van lasten en baten	-90	-285	-245	-175	-125
Mutatie reserve					
Incidentele uitkering voor omgevingswet	-200	-125	-145		
Invoering omgevingswet	70	245	205	135	85
Totaal resultaat	-220	-165	-185	-40	-40

Invoering omgevingswet

De omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. Voor invoering en implementatie van de omgevingswet moet nog wel activiteiten worden uitgevoerd om dit voor elkaar te krijgen zoals:

- DSO
- omgevingsplannen
- uitlijnen/trainen procedures
- communicatie

Totale kosten voor 2023 t/m 2028 worden begroot op € 820.000. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de toegezegde middelen van het rijk en de al aanwezige middelen in de reserve projecten van € 350.000.

RO projecten (woningbouw)

Ten behoeve van het realiseren van RO projecten zetten we (vaak ingehuurde) projectmanagers in. Deze projectmanagers worden zoveel mogelijk gefinancierd vanuit de projecten zelf. Er is echter een deel van de werkzaamheden die niet aan de projecten kan worden toegeschreven (organisatie-uren, uren die gemaakt worden omdat bijvoorbeeld beleid nog niet aansluit bij de nieuwe ontwikkelingen enz). Deze uren werden afgelopen jaren gedekt door subsidie. Dat is geen structurele oplossing en die subsidie is niet meer beschikbaar. Derhalve is incidenteel € 20.000 nodig voor 2023 en € 40.000 structureel (op basis van het huidige aantal RO projecten). We proberen om deze onrendabele uren weer gesubsidieerd te krijgen.

Incidentele uitkering voor omgevingswet

De minister de Jong heeft een toezegging dat de beschikbare middelen voor de invoering van de omgevingsfonds voor de komende jaren (2023 t/m 2025) worden uitgekeerd. Dit zal jaarlijks in de circulaire van het gemeentefonds worden verwerkt (zie product 4A).

Deze bedragen worden in de reserve projecten gestort.

2C Bestemmingsplannen/ Omgevingsplannen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Motie vreemd "De poort van Renkum en groot maatschappelijk belang".	-30				
Onderbesteding regulier budget	15				
Werkbudget omgevingsplannen	50				
Totaal resultaat	35	0	0	0	0

Extra eenmalige financiële middelen n.a.v. instemmen van de gemeenteraad met motie vreemd "De poort van Renkum en groot maatschappelijk belang"

In de laatste raadsvergadering voor de het zomerreces heeft de meerderheid van de raad ingestemd met een motie vreemd "De poort van Renkum en groot maatschappelijk belang". Het college van B&W is verzocht om invulling te geven aan deze motie.

Het betreft inhoudelijk het verzoek tot nadere technische en planologische onderbouwing nadat de Raad van State een uitspraak heeft gedaan over de realisatie van een woonhuis op de locatie Hartenseweg 7 in Renkum.

Tijdens het zomerreces heeft de ambtelijke organisatie de invulling van de motie opgepakt. Hiervoor was het noodzakelijk om naast de reguliere inzet bij deze casus van 135 uur, een extra inzet van 100 uur te leveren. Dat is in totaal 8% van alle beschikbare formatie op jaarbasis en betreft meer dan € 35.000 aan interne kosten. Andere werkzaamheden hebben hierdoor vertraging opgelopen. Daarnaast was het noodzakelijk om externe expertise in te schakelen. Deze

werkzaamheden zijn inmiddels in een afrondende fase zodat zo snel mogelijk de gemeenteraad opnieuw een besluit kan nemen. Dit besluit van de gemeenteraad is per 1 november 2023 zeer wenselijk omdat er vanaf dat moment een dwangsom gaat lopen van € 100 per dag.

De kosten voor de externe expertise worden op dit moment, op basis van offertes en reële tijdsinvesteringen ingeschat op € 30.000. Dit bedrag is excl. financiering interne uren (100) en eventuele kosten voortkomend uit de dwangsom.

Onderbesteding regulier budget.

Wij verwachten dat er uit het regulier budget € 15.000 dit jaar niet zal worden besteedt.

Werkbudget omgevingsplannen

Tot met 2023 is een werkbudget € 100.000 per jaar opgenomen voor de omgevingsplannen. Dit jaar zal ongeveer de helft van dit bedrag worden besteed. Vanaf 2024 zijn de budgetten voor de inrichting van de omgevingsplannen opgenomen bij de invoering omgevingswet bij product 2A. Dit betekent dat het resterend bedrag voor 2023 kan vrijvallen.

2D Omgevingsvergunning	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Aanpassing begroting 2023 ODRA	-8				
Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	50				
Totaal resultaat	42	0	0	0	0

Aanpassing begroting 2023 ODRA

Zoals eerder al is aangekondigd komt de ODRA de komende weken met een gewijzigde begroting 2023. Ten opzichte van de initiële begroting betekent dit een nadeel van €101.000.

Dit nadeel komt voort uit een verhoging van het uurtarief (ruim €45.000) en een ander deel uit werkzaamheden die nog niet eerder in de begroting van de ODRA waren opgenomen. In onze begroting is al rekening gehouden met een deel van deze werkzaamheden, te weten €35.000 voor archief en beleid en zo'n €13.000 voor de aanvullende opdracht voor energie. Dat resulteert in een tekort van ongeveer €56.000 waarvan dus een deel uit lonen en prijzen gehaald kan worden.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen treedt in 2024 in werking. In de begroting 2023 was hiervoor al een nadeel opgenomen van €50.000. Dit bedrag kan in 2023 incidenteel vrijvallen.

2E Verkeer	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Onderhoud VOP's Utrechtseweg	-6				
Tijdelijke bushaltes	-20				
Totaal resultaat	-26	0	0	0	0

Onderhoud VOP's Utrechtseweg (voetgangersoversteekplaatsen)

Een aantal jaren geleden zijn de voetgangersoversteekplaatsen in de 30 km/uur zone op de Utrechtseweg voorzien van een zogenaamde knipperlichtinstallaties. De knipperlichtinstallaties hebben onderhoud nodig (vervanging onderdelen en led lampen). Bij de aanschaf en plaatsing van de knipperlichtinstallaties is hiervoor geen onderhoudsbudget gereserveerd. De kosten voor het onderhoud aan de knipperlichtinstallaties is geraamd op € 6.000.

Tijdelijke bushaltes

Betreft tijdelijke haltes bij verlegde/nieuwe lijn naar Wageningen, deze blijven langer liggen dan van te voren rekening mee is gehouden en worden niet door de provincie gedekt. Blijvende negatieve bijstelling op dit onderwerp maximaal € 20.000.

2H Energie en klimaat	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		209			
Uitvoeringsplan klimaat	207	-63	-81	-63	
Saldo van lasten en baten	207	146	-81	-63	
Mutatie reserve					
Uitvoeringsplan klimaat	-207	63	81	63	
Totaal resultaat	0	209	0	0	0

Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Binnen de specifieke uitkering CDOKE blijft in 2023 € 203.000 over, omdat de extra personele capaciteit die hiermee georganiseerd kon worden pas gedurende het jaar gerealiseerd is. Deze resterende middelen worden in 2024 ingezet. Daarnaast wordt voor 2024 de lasten met € 6.000 verlaagd.

Het voordeel wordt gebruikt om bestaande formatie voor een bedrag van € 145.000 eenmalig in 2024 uit de subsidie te dekken.

Als gevolg van verschuiving van capaciteit van de producten riolering en afval ontstaat een nadeel voor 2024 bij deze producten omdat er minder overhead naar deze producten wordt toegerekend (riolering € 46.000 en afval € 18.000). Om dit nadeel te compenseren wordt voor 2024 een bedrag van € 64.000 overhead toegerekend naar dit product.

Uitvoeringsplan klimaat

De prognose voor 2023 levert een overschot op van € 207.000 op het incidenteel budget van € 254.000 dat beschikbaar is voor de uitvoering van het collegeperspectief in de jaren 2023 t/m 2026 (toegekend bij de meicirculaire 2022). Bij dit overschot van € 207.000 dient aangetekend te worden dat € 25.000 voor de uitvoering van het collegeperspectief is gefinancierd vanuit een SPUK. De resterende middelen worden toegekend aan de reserve zodat deze in de komende jaren ingezet kunnen worden.

2M Water en riolering	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
A Vrijvervalriolering	-5	-125	-40	-10	-10
B Electromechanisch	-48	-50	-20	-20	-20
Kostendekkendheid tarieven		-72	-26	-26	-26
Mutatie voorziening rioolheffing	-214	312	43	30	30
MIP Activa	268	-137	17		
Totaal resultaat	0	-72	-26	-26	-26

A Vrijvervalriolering

De bijstellingen voor het vrijvervalstelsel hebben betrekking op een vijftal onderdelen (totaal € 5.000). Voor het reinigen en inspecteren verwachten we meer budget nodig te hebben dan nu begroot € 60.000). Deze aanvullende werkzaamheden zijn noodzakelijk om op basis van de verkregen inspectiedata integraal te kunnen programmeren. Ook voor het herstellen van kolken verwachten we meer budget nodig te hebben (€ 10.000). Dit herstel is een deel van een te maken inhaalslag om alle kolken weer goed te laten functioneren.

Voor de werkzaamheden met betrekking tot het wortelfrezen en calamiteiten vrijvervalriolering verwachten we een voordeel van € 20.000 en € 15.000. Deze werkzaamheden worden naar verwachting in 2024 uitgevoerd.

De geplande rioolstudie Waterweg- Schaapsdrift wordt uitgesteld naar 2025 en levert een voordeel van € 30.000.

De bijstelling voor het vrijvervalstelsel voor 2024 heeft betrekking op een vijftal onderdelen waarbij het totaal van de bijstelling € 90.000 bedraagt.

De kosten voor een tweetal onderzoeken naar overname van vrijvervalleidingen van het waterschap komen te vervallen. Dit levert een voordeel op van € 5.000.

Voor het reinigen van de kolken verwachten we de komende vijf jaar € 5.000 extra nodig te hebben.

Uit de afgelopen twee jaar blijkt dat het bedrag dat begroot is voor het herstel van asfaltsleuven onvoldoende is. Daarom wordt dit bedrag voor de komende vijf jaar bijgesteld met € 10.000.

Ook in 2024 wordt ingezet om de kwaliteit van het stelsel beter in beeld te krijgen door het inhalen van achterstanden van de inspectiegegevens. Hiervoor is een bijstelling van € 80.000 nodig.

B Electromechanisch

De bijstellingen op de elektromechanische onderdelen van het rioolstelsel (totaal € 48.000) hebben voor een groot deel betrekking op het stroomverbruik van de gemalen door veranderende tarieven. Naar verwachting is hier € 20.000 extra voor nodig.

Daarnaast hebben de veranderende weersinvloeden effect op de slijtage van de gemalen waardoor hier, meer dan eerder voorzien, budget voor nodig is. Naast niet voorziene werkzaamheden aan de IBA op de Fonteinallee te Doorwerth wordt het budget voor 'Calamiteiten onder druk' bijgesteld met € 20.000.

Dit jaar is gestart met het onderzoek naar de zuiveringssituatie in de Rosandepolder. Door complexiteit van het project vraagt het opstellen van een plan van aanpak meer uren dan begroot. Het budget wordt bijgesteld met € 8.000.

Het onderdeel elektromechanisch wordt bijgesteld met € 20.000 in verband veranderende tarieven voor het stroomverbruik van de gemalen.

Mutatie voorziening rioolheffing

De mutaties binnen het product 2M water en riolering worden onttrokken uit de voorziening rioolheffing.

Opvoering kredieten

Voor de toelichting op de opvoering kredieten wordt verwezen naar het onderdeel Investeringskredieten, daar worden de investeringskredieten toegelicht.

Kostendekkendheid tarieven riolering

Door een lagere toerekening van de overhead (€72.000) worden de tarieven verlaagd om te komen tot een 100% kostendekkendheid. De lagere toerekening van de overhead wordt veroorzaakt door verschuiving doorberekening van het P-budget naar energie en klimaat (€ 46.000 incidenteel) en lagere opslagpercentage overhead (€ 26.000 structureel).

2N Afvalverwijdering en -verwerking	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Afvalkosten		132	132	132	132
Kostendekkendheid tarieven		-31	-13	-13	-13
Mutatie voorziening afvalstoffenheffing	178	68	38	38	38
Oud papier	-178	-200	-170	-170	-170
Totaal resultaat	0	-30	-12	-13	-12

Afvalkosten

In de totale afvalbegroting zijn, naast de kosten van ACV o.a. ook interne kosten, een deel van de straatreiniging, de zwerfafvalaanpak en de afschrijvingen opgenomen. Daarnaast zijn ook de vergoeding voor ingezameld pmd en glas in de totale afvalbegroting verwerkt, totaal een bijstelling van € 30.000. De totale kosten voor afvalinzameling en -verwerking dalen met € 76.000 in 2024 o.a. als gevolg van het minder frequent inzamelen van het gft-afval, van wekelijks naar één keer in de twee weken gedurende de drie zomermaanden, en het inzamelen van restafval, van eens in de vier weken naar één keer in de vijf weken.

De vergoeding van ingezameld PMD is voor het jaar 2023 in de zomer van 2023 door het verpakkende bedrijfsleven (Nedvang) voor alle gemeenten verhoogd naar € 245,- per ingezamelde ton bruikbaar materiaal. Tijdens het opmaken van de begroting 2023 is uitgegaan van de vergoeding van 2022:

€ 218 per ton. Uitgaande van 1.000 ton ingezameld PMD per jaar betekent dit een vermeerdering van de inkomsten van € 27.000. Het is nog niet duidelijk wat het tarief voor 2024 wordt maar de verwachting is dat de vergoeding vergelijkbaar is.

Mutatie voorziening afvalstoffenheffing

De mutaties binnen het product 2N afval worden onttrokken uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Oud papier

De opbrengst van oud papier is in 2023 fors minder dan waar vooraf rekening mee is gehouden, doordat de oud-papierprijs veel lager is dan vorig jaar. Waar tijdens het opstellen van de begroting van 2023 het oud papier nog ruim € 170 per ton opbracht is dat medio 2023 (als gevolg van ontwikkelingen op de wereldmarkt voor oud papier) nog slechts € 50 per ton. Daarnaast is de hoeveelheid ingezameld papier over de eerste zes maanden van 2023 afgenomen waardoor er nog minder opbrengsten zijn. Voor 2023 wordt daarom een papieropbrengst verwacht van € 40.000 terwijl er € 175.000 begroot was. Daarnaast is de papieropbrengst voor 2024 bijgesteld naar € 45.000 en voor 2025 e.v. € 100.000.

Kostendekkendheid tarieven afval

Door een lagere toerekening van de overhead (€ 24.000) en BTW (€ 7.000) worden de tarieven verlaagd om te komen tot een 100% kostendekkendheid. De lagere toerekening van de overhead wordt veroorzaakt door verschuiving doorberekening van het P-budget naar energie en klimaat (€ 18.000 incidenteel) en lagere opslagpercentage overhead (€ 6.000 structureel).

20 Groenonderhoud	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Beheerplan groen inhuur	-32				
Bomenverordening	-10				
Boombeheer	-75				
Doelgroepers		-55	-55	-55	-55
Materialen lijkbezorging	-3	-3	-3	-3	-3
Plantsoenrenovatie	-55				
Speeltoestellen	-7				
Sportvelden opnieuw inzaaien	-4				
Wijkbudget	8				
MIP Activa		-3	-3	-3	-3
Totaal resultaat	-178	-61	-62	-61	-62

Beheerplan groen inhuur

De Ambitienota Groen wordt in de maand september ter goedkeuring aan u aangeboden. De samenhang van groen met biodiversiteit, klimaatadaptatie, de achterstanden in groenonderhoud en ontwikkeling van de hoofdgroenstructuur vergen extra inzet om dit (financieel) goed weer te geven in het beheerplan en het bijbehorende kostendekkingsplan. Hiervoor is extra ingehuurde inzet nodig van € 32.000. Zonder deze inzet kunnen we het kostendekkingsplan niet realiseren.

Bomenverordening

Voor het opstellen van de nieuwe bomenverordening hebben we € 10.000 extra nodig. Dit financieren we met de gerealiseerde kostenbesparing in 2I Dierenwelzijn van € 10.000.

Boombeheer

In de vorige coalitieperiode is eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld van € 500.000 voor het wegwerken van achterstanden met name bij boombeheer. Deze achterstanden zijn medio 2022 weggewerkt. Op dit moment is er onvoldoende financiële ruimte om de onderhoudscyclus te starten voor de dorpen Wolfheze en Doorwerth.

In het boekjaar 2023 is extra geld uitgegeven voor het verwijderen van gevaarlijke bomen die als gevolg van de droogte zijn afgestorven.

We hebben een structureel tekort op het onderhoudsbudget groen. Aan u zal uiterlijk in het 1^e kwartaal van 2024 het kostendekkingsplan groen worden voorgelegd waarin gewenste groenfunctie/-kwaliteit in de openbare ruimte en beschikbare budget weer in evenwicht wordt gebracht. Voor het continueren van het structurele boomonderhoud en het voorkomen van nieuwe achterstanden hebben we voor 2023 € 75.000 extra nodig.

Doelgroepers

Het onderhoudsteam van team Gemeentewerf bestaat grotendeels uit medewerkers met een WSW-indicatie. Sinds 1 januari 2015 stromen er geen nieuwe mensen meer in de WSW. Alleen mensen die voor die datum al een WSW-indicatie hadden én in WSW-verband aan de slag waren, komen in aanmerking voor verlenging van die indicatie. Wanneer medewerkers uitstromen uit het Onderhoudsteam worden deze functies opgevuld met nieuwe medewerkers vanuit de banenafpraak (doelgroepregister). Hiervoor ontvangen we minder subsidie en ontstaat een financieel verschil. Om de mensen vanuit de banenafpraak in te kunnen blijven zetten is er structureel € 55.000 per jaar nodig.

Materialen lijkbezorging

Vanuit wetgeving zijn we verplicht om de bekistingen voor het stutten van de grond jaarlijks te keuren. Deze kosten zijn structureel en het huidige budget is niet toereikend. Structureel is een verhoging van het budget nodig van € 3.000.

Plantsoenrenovatie

Jaarlijks renoveren wij de groenvoorzieningen (plantsoen, bosplantsoen, gazons) waarvan de technische kwaliteit niet meer voldoet. Daarvoor is structureel te weinig budget beschikbaar. Ongeveer 17% van het areaal heeft een achterstand in onderhoud (vervanging). Om geen extra achterstanden op te lopen hebben we voor 2023 € 55.000 nodig. Zonder dit budget zal er nog meer oude (deels dode) beplanting komen en zal het beeld rommeliger worden.

Speeltoestellen

Vanaf 2021 is er een gezamenlijk traject met wijkbewoners doorlopen om een speelvoorziening te vervangen dat was afgekeurd en dus niet meer veilig om te gebruiken door de kinderen. Met inzet van de wijkbewoners is er uiteindelijk een 'upgrade' van de speeltuin geweest wat tot een incidenteel nadeel heeft geleid van € 7.000.

Sportvelden opnieuw inzaaien

Door droogte, hitte en zonkracht in juni heeft een deel van het uitgevoerde onderhoud niet de gewenste uitwerking. Het graszaad, dat is ingezaaid, is direct na het kiemen verbrand. Het gevolg is dat er nog veel kale plekken in de velden zitten en deze daarmee niet aan de gestelde eisen van de KNVB voldoen. Opnieuw inzaaien is noodzakelijk om aan de eisen te blijven voldoen, kosten € 4.000.

Wijkbudget

Een aantal werkzaamheden vallen goedkoper uit dan verwacht. Daarnaast zijn er een aantal werkzaamheden die dit jaar niet uitgevoerd hoeven te worden omdat de kwaliteit nog op orde is.

2P Wegen, straten en pleinen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Capaciteit wegen	180				
Civiele kunstwerken		-30			
Gladheidsbestrijding	30	30	30	30	30
Groot onderhoud wegen	200				
Klein onderhoud wegen, wegmeubilair en overige voorzieningen	19	5	5	5	5
MicroStation overschrijding licentie	1				
Mutatie voorziening groot onderhoud wegen	-200				
MIP Activa	93	141	125	91	-66
Saldo van lasten en baten	323	146	160	126	-31
Mutatie reserve					
Mutatie reserve wegen	-93	-141	-125	-91	66
Totaal resultaat	230	5	35	35	35

Capaciteit wegen

We hebben onze formatie dit jaar nog niet op orde gekregen door de moeilijke arbeidsmarkt. We hebben onze inhuur wel op peil kunnen houden maar niet kunnen uitbreiden. We hebben om diverse redenen een aantal projecten uitgesteld. Dit heeft geleid tot een eenmalig voordeel op kosten van capaciteit ten behoeve van wegenonderhoud van € 180.000. Dit eenmalige voordeel leidt niet tot onveilige wegen of kapitaalsvernietiging door onvoldoende onderhoud.

Civiele kunstwerken

Op dit moment is onvoldoende inzicht in het aantal en de conditie van de civiele kunstwerken. Voor het beheer en onderhoud van de civiele kunstwerken is geen structureel budget in de begroting opgenomen. Eind 2023, begin 2024 worden de kunstwerken geïnventariseerd. Vervolgens wordt in 2024 een beheerplan inclusief kostenbeheerplan opgesteld. Voor de uitwerking van dit plan is in de begroting 2024 € 30.000 kosten opgenomen.

Gladheidsbestrijding

Als gevolg van de klimatologische omstandigheden zijn, in het eerste deel van het gladheidsbestrijding seizoen 2023, minder strooiacties uitgevoerd dan in de begroting was voorzien en dus minder kosten gemaakt.

Groot onderhoud wegen

Dit jaar stonden diverse wegen op de planning om te worden voorzien van een nieuwe deklaag. Qua aanbestedingstraject, uitvoerbaarheid en beschikbaarheid aannemers lopen we er tegen aan dat dit niet geheel haalbaar is om in 2023 uit te laten voeren.

We hebben daarom enkele wegen, met een omvang van €200.000, doorgeschoven naar 2024. De voorbereiding van deze wegen vindt plaats in het laatste kwartaal van 2023, zodat we in 2024 op tijd kunnen starten.

Klein onderhoud wegen, wegmeubilair en overige voorzieningen

Op dit moment maken we minder kosten dan begroot. Dit komt doordat er vanuit een aantal projecten materiaal is overgebleven/vrijgekomen waardoor minder nieuw materiaal aangeschaft hoeft te worden.

Mutatie voorziening groot onderhoud wegen

De mutaties binnen het product 2P wegen worden onttrokken/ gestort uit/in de voorziening groot onderhoud wegen.

03 Organisatie

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk (daar waar de financiële bijstelling per saldo nihil is, is deze niet zichtbaar in onderstaande tabel):

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
3A Dienstverlening	-100				
3B Dorpsgericht werken	2				
3C Organisatie en bedrijfsvoering	109	-17	2	14	16
3E Samenwerkingsverbanden	10	-10	-10	-10	-10
3F Goed bestuur	6	-39	-39	-40	-40
Totaal	27	-66	-47	-35	-34

Per product volgt een toelichting.

3A Dienstverlening	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Verkiezingen	-100				
Totaal resultaat	-100	0	0	0	0

Verkiezingen

Er vinden tussentijdse tweede kamer verkiezingen plaats op 22 november.

3C Organisatie en bedrijfsvoering	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Aanvullende harmonisatie kst. De Connectie	-38				
Afrekening 2022	-8				
Arbeidsongeschiktheidsverzekering		-26	-26	-26	-26
Arbo en BHV	9				
Bedrijfskleding	7	7	7	7	7
Extra ondersteuning beroepsprocedure	-15				
Gerechtelijke procedures	-20				
Informatiebeveiliging	15				
MicroStation overschrijding licentie	-1				
Mobiliteit en Uitstroom	55				
Organisatieontwikkelbudget	75		25	50	50
Stijging accountantskosten	-8	-11	-11	-11	-11
MIP Activa	1	13	7	-6	-4
Saldo van lasten en baten	71	-17	2	14	16
Mutatie reserve					
Aanvullende harmonisatie kst. De Connectie	38				

3C Organisatie en bedrijfsvoering	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Totaal resultaat	109	-17	2	15	16

Aanvullende harmonisatie kst. De Connectie

Voor het regionale project e-HRM is een aanvullend budget benodigd van € 38.000. Deze extra middelen zijn nodig om te komen tot een geharmoniseerde inrichting van het nieuwe HRM systeem. Deze kosten worden onttrokken uit de reserve ICT.

Afrekening 2022 (Gelders Archief)

Jaarlijks wordt de prijscompensatie voor het Gelders Archief (achteraf) door de minister vastgesteld. Dit is conform de budgetbrief van Nationaal Archief voor het jaar 2022 een percentage van 4,66%. Dit betekent een bedrag van € 8.000 dat vanwege prijscompensatie als aanvullende bijdrage aan het Gelders Archief betaald moet worden.

Arbeidsongeschiktheidsverzekering

Vanaf 1 januari 2024 hebben medewerkers op basis van de nieuwe CAO recht op een tegemoetkoming van €10 per maand voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering. Op basis van circa 210 medewerkers (peildatum 1-1-23) en uitgaande van een bruto bedrag leidt dit tot een uitzetting van totaal € 52.000 per jaar (het aantal medewerkers én de premie kunnen jaarlijks variëren). In de voorjaarsnota is reeds € 26.000 meegenomen en voor de najaarsnota moet ook € 26.000 worden meegenomen. Optie is nog om dit collectief te verzekeren, deze vraag staat uit bij Raetsheren, dit kan nog leiden tot een positieve kostenafwijking.

Extra ondersteuning beroepsprocedure

Extra ondersteuning nodig van een externe advocaat voor beroepsprocedure (WHO en WOO). Het gaat om specifieke kennis omtrent deze rechtsgebieden. Het gaat het ook over het aantonen van misbruik van recht.

Gerechtelijke procedure

Het budget is halverwege dit jaar al op. Er lopen nog vele beroepszaken (bijv. bestemmingsplan) alsook bezwaarzaken. De verwachting is dat, gelet op deze lopende procedures en de toename van het aantal beroepszaken, ook voor het tweede deel van dit jaar budget nodig is. Inwoners roepen steeds meer juridische bijstand in en rechters gaan sneller over tot het veroordelen in proceskosten.

Informatiebeveiliging

Op basis van de uitgaven tot nu is de verwachting dat we dit jaar een bedrag van € 15.000 zullen overhouden op het budget voor Informatiebeveiliging. Dit bedrag kan daardoor vrijvallen.

Informatiewetgeving

De invoering van de Wet Open Overheid (WOO), Wet Elektronische Publicaties (WEP), Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV), Tijdelijk besluit Digitale Toegankelijkheid, Wet Digitale Overheid (WDO) en de nieuwe Omgevingswet heeft een grote impact op de bedrijfsvoering van de gemeente.

De nieuwe wetgeving gaat uit van een digitaal document wat vervolgens een fysieke of een digitale verschijningsvorm kent. De bedrijfsprocessen van de gemeente zijn van oudsher gericht op het produceren van fysieke documenten. Een transitie naar van een document gerichte werkwijze naar een digitale werkwijze moet hiervoor gemaakt worden.

Deze ingrijpende transitie zal gerealiseerd worden op drie fronten:

- dienstverlening van de gemeente
- bedrijfsprocessen en informatiehuishouding
- digitale vaardigheden (van medewerkers en inwoners)

De invoeringstermijnen verschillen per wet en beslaan de periode van 2022 tot 2030. We voegen hiervoor het budget voor de invoering van de Wet Open Overheid samen met de toegankelijkheidsgelden die we tijdelijk ontvangen via de algemene uitkering

Organisatieontwikkelbudget

De activiteiten in het kader van organisatieontwikkeling brengen lagere kosten met zich mee dan geraamd. Voor 2024 reserveren we nu nog middelen voor functieonderhoud, dan resteert er nog € 75.000 van het budget dat kan vrijvallen.

Stijging accountantskosten

Als gevolg van hogere kosten voor controle van de specifieke uitkeringen.

Arbo en BHV

Door uitvoering Medewerkersonderzoek dit jaar, is er geen RI&E.

Daarnaast kunnen door volle agenda's niet alle agressietrainingen gepland worden.

Mobiliteit en Uitstroom

Vrijval als gevolg van betalingen UWV met terugwerkende kracht ivm toekennen IVA en WIA uitkering.

Bedrijfskleding

Momenteel hebben uitvoerende medewerkers een persoonlijk budget voor werkkleding en persoonlijke beschermingsmiddelen. De afgelopen paar jaar houden we structureel geld over op het kledingbudget. Medewerkers gaan zuinig om met kleding en het bestellen van nieuwe producten.

3D Huisvesting / Gemeentehuis	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Actualiseren plan gemeentehuis	-25				
Saldo van lasten en baten	-25				
Mutatie reserve					
Actualiseren plan gemeentehuis	25				
Totaal resultaat	0				

Actualiseren plan gemeentehuis

Op basis van uw raadsbesluit wordt het plan op hoofdlijnen geactualiseerd. De kosten voor deze actualisatie worden geschat op € 25.000 en worden gedekt uit de reserve gebouwen.

Op basis van het geactualiseerde plan wordt uw raad in het eerste kwartaal van 2024 een voorstel voorgelegd.

3F Goed bestuur	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Actualisatie krediet AV-middelen raadszaal	6	11	11	11	10
Huur AV middelen		-50	-50	-50	-50
Totaal resultaat	6	-39	-39	-40	-40

Huur AV middelen

De Audiovisuele middelen voor de raadsaal, dienen ter ondersteuning van de raadsvergadering. De technische afschrijvingstermijn bedraagt 5 jaar en is inmiddels verlopen. Om de continuïteit en betrouwbaarheid van de digitale ondersteuning van de raadsvergadering te borgen, dient de apparatuur (o.a. de camera's, de microfoons en het scherm) te worden vervangen. Uitgangspunt is dat er wordt gekozen voor een sobere invulling, waarmee tenminste de betrouwbaarheid van digitale ondersteuning van de raadsvergadering wordt gegarandeerd. Het eigendom en beheer van de AV-middelen komen in handen van de Connectie. Daarnaast is het streven om ook het digitaal stemmen te implementeren.

04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk (daar waar de financiële bijstelling per saldo nihil is, is deze niet zichtbaar in onderstaande tabel):

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
4A Algemene uitkering	3.291	301	280	125	2.499
4B Belastingen	-158	61	61	61	61
4C Overige algemene dekkingsmiddelen	446	207	-370	-314	-494
Totaal	3.579	569	-29	-128	2.066

Per product volgt een toelichting.

4A Algemene uitkering	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Energietoeslag 2023	1.525				
Incidentele uitkering voor omgevingswet	200	125	145		
Meicirculaire gemeentefonds 2023	1.077	-79	-89	-78	1.389
Septembercirculaire 2023	490	255	224	203	1.109
Totaal resultaat	3.291	301	280	125	2.499

Energietoeslag 2023

Pas na goedkeuring van het wetsvoorstel eenmalige energietoeslag 2023 door de Tweede Kamer en Eerste Kamer kan het Rijk de definitieve budgetten voor de energietoeslag 2023 publiceren en uitkeren. Aangezien de aangepaste verdeelsystematiek tot herverdeeeffecten leidt geeft SZW alvast inzicht in de nieuwe verdeelsystematiek en de effecten daarvan. Ook wordt inzicht in de uitkomsten van de verdeelherstelactie 2022.

Dit heeft als doel dat gemeenten zich beleidsmatig alvast kunnen voorbereiden op het budget dat zij (nog) ontvangen voor de Energietoeslag 2023. Het daadwerkelijk uitkeren van de energietoeslag 2023 kan pas nadat het wetsvoorstel is aangenomen. De uitgaven zijn begroot binnen product 1J Inkomensvoorziening.

Incidentele uitkering voor omgevingswet

Er is een toezegging dat de beschikbare middelen voor de invoering van de omgevingsfonds voor de komende jaren worden uitgekeerd. Dit zal jaarlijks in de circulaires van het gemeentefonds worden verwerkt.

Deze middelen worden in de reserve projecten gestort. Zie verder de toelichting bij product 2A ruimtelijke ontwikkeling / omgevingswet.

Meicirculaire gemeentefonds 2023

	2023	2024	2025	2026	2027
Financieringssystematiek					1.387
Hoeveelheidsverschillen en ontwikkeling uitkeringsbasis	37	-146	-164	-136	-87
Overige mutaties uitkeringsfactor	-9	67	75	58	89
Compensatieregeling Voogdij/18+	1.049				
Totaal	1.077	-79	-89	-78	1.389

Financieringssystematiek

Bij Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten en € 0,1 miljard voor provincies beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag, opgeteld € 1,1 miljard, komt vanaf 2027 structureel beschikbaar. Van dit bedrag wordt een deel afgestort in het BCF.

Hoeveelheidsverschillen en ontwikkeling uitkeringsbasis

Met ingang van 2023 zijn het aantal maatstaven fors verminderd door de herijking van het gemeentefonds. Dit heeft tot gevolg dat mutaties binnen de maatstaven behoorlijk effect kunnen hebben op de hoogte van de berekende algemene uitkering. Met name de uitgavenmaatstaven:

- Inwoners (ruim 25%)
- Huishoudens met laag inkomen (rond 20%)
- Inwoners vanaf 75 jaar (ongeveer 8%)
- Bijstandontvangers (7%)
- Jongeren onder 18 jaar (ruim 6%)

bepalen voor ruim 2/3 deel de hoogte van de algemene uitkering. Bij deze maatstaven is op basis van de trend van de afgelopen 5 jaar een prognose gemaakt voor de komende jaren. Op het moment dat deze aantallen definitief zijn kunnen er voor- of nadelen ontstaan omdat deze hoger of lager zijn dan de prognose. Met name de maatstaven die hierboven zijn genoemd kunnen grote verschillen veroorzaken.

Omdat de trend van de gemeente Renkum afwijkt van de landelijke trend zal de gemeente Renkum jaarlijks naar verwachting steeds een kleiner stukje van de gemeentefonds taart krijgen.

Daarnaast speelt de inkomensmaatstaf ozb ook een rol bij de verdeling van de algemene uitkering. Voor 2023 wordt uitgegaan van een marktontwikkeling van 3% voor woningen en 2% voor niet-woningen. De inflatie (pNB) in die periode bedraagt volgens de ramingen van het CPB 7%. Hiervoor wordt het rekentarief aangepast. Deze effecten zijn ook verwerkt bij de hoeveelheidsverschillen omdat deze aanpassing geen effect hebben op de volume van het gemeentefonds.

Overige mutaties

Voor 2022 betreft dit de afrekening van het BTW compensatiefonds 2022. Er is minder geld (ruim € 2,9 miljoen) overgehouden dan eerder was gedacht. Dit verschil wordt dan incidenteel in het gemeentefonds gestort. Is een nadeel van €4.500. De overige mutaties zijn met name de verdeelreserve en afrondingen.

Compensatieregeling Voogdij/18+

In de meicirculaire is de aanvraag voor de compensatieregeling Voogdij/18+ verwerkt. Omdat de behandeling van alle aanvragen langer heeft geduurd is deze pas nu verwerkt.

Deze compensatie wordt toegevoegd aan de algemene dekkingsmiddelen.

Septembercirculaire gemeentefonds 2023

	2023	2024	2025	2026	2027
BTW-compensatiefonds	548	498	494	483	486
Accres volume					1.056
Financieringssystematiek					-115
Hoeveelheidsverschillen en ontwikkeling uitkeringsbasis	-54	-220	-252	-253	-308
Overige mutaties uitkeringsfactor	-4	-23	-18	-26	-9
Totaal	490	255	224	203	1.109

BTW-compensatiefonds

Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een inschatting gemaakt van de declaraties door gemeenten bij het BTW Compensatie Fonds. Door een verwachte onderschrijding ten opzichte van het plafond (€ 3,957 miljard) wordt een voorschot verstrekt van € 359 miljoen.

De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onder- of overschrijding van het plafond. Dit ter hoogte van de laatst bekende afrekening. In dit geval is dat € 318 miljoen in 2022. Vanaf 2024 is de toegestane stelpost opgenomen.

Accres volume

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten om het gemeentefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgt. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het gemeentefonds minder schommelt. De mutatie voor het volume deel voor 2027 bedraagt € 706 miljoen.

Financieringssystematiek

Dit betreft de afstorting BTW-compensatiefonds zoals in de meicirculaire is aangegeven.

Hoeveelheidsverschillen en ontwikkeling uitkeringsbasis

Zie hiervoor de toelichting bij de meicirculaire.

4B Belastingen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Bijstelling aantal overnachtingen 2023 o.b.v. realisatie 2022	46	46	46	46	46
Hoger aantal overnachtingen 2022	100				
Kosten beroepsprocedures belastingen en WOZ	-65				
Kwijtscheldingen	15	15	15	15	15
Lagere WOZ-waarde 2023	-254				
Totaal resultaat	-158	61	61	61	61

Bijstelling aantal overnachtingen 2023 o.b.v. 2002 (toeristenbelasting)

Op basis van het gerealiseerde aantal overnachtingen over het jaar 2022 is het geraamde aantal overnachtingen voor het jaar 2023 bijgesteld. Deze bijstelling leidt tot een hogere raming voor de opbrengst toeristenbelasting 2023. Het voordeel bedraagt € 46.000.

Hoger aantal overnachtingen 2022 (toeristenbelasting)

Het werkelijke aantal overnachtingen in 2022 volgens de aangiften toeristenbelasting was hoger dan het aantal waarmee gerekend was voor de begroting. Het voordeel voor de opbrengst toeristenbelasting 2022 bedraagt € 100.000.

Kosten beroepsprocedures belastingen en WOZ

In navolging van de stijging van de kosten de behandeling van bezwaarschriften, stijgen ook de kosten van de behandeling van beroepsprocedures. De stijging wordt veroorzaakt door gestegen aantallen procedures en voor het lopende jaar een tweetal complexe procedures.

Voor het jaar 2023 betekent dit dat de kosten voor beroepsprocedures belastingen en WOZ € 65.000 hoger zullen zijn. Voor de jaren 2024 en verder is het risico op hogere kosten opgenomen in de risicoparagraaf. Vanuit het Rijk is wetgeving in voorbereiding om de standaardvergoeding van proceskosten voor beroepen belastingen en WOZ te beperken. Daarnaast heeft de Rechtbank Gelderland begin september 2023 bekend gemaakt voor de kostenvergoedingen bij WOZ zaken lagere wegingsfactoren te gaan hanteren als gevolg waarvan de kostenvergoedingen lager zullen zijn.

Kwijtschelding

De realisatie van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het lopende jaar tot nu toe laten zien dat van het budget € 15.000 vrij kan vallen. Het aantal gezinnen dat een beroep doet op deze regeling is kleiner dan in voorgaande jaren.

Lagere WOZ-waarde 2023

De prognose van de ontwikkeling van de WOZ-waarde voor het jaar 2023 gaf een te hoge stijging aan. Deze prognose is gehanteerd bij de berekening van de tarieven voor de begroting van de OZB. Doordat de werkelijke WOZ-waarden lager zijn, is ook de opbrengst OZB lager. Het nadeel bedraagt € 254.000.

4C Overige algemene dekkingsmiddelen	Bijstelling 2023	Bijstelling 2024	Bijstelling 2025	Bijstelling 2026	Bijstelling 2027
Aanvulling stelpost loon- en prijsontwikkeling	-66	-39	-366	-310	-490
Renteresultaat	500	250			
Taxatie gebouwen voor verzekering	-15	-4	-4	-4	-4
Vrijval stelpost vervangingsinvesteringen	27				
MIP Activa					
Totaal resultaat	446	207	-370	-313	-494

Aanvulling stelpost loon- en prijsontwikkeling

Er is een inschatting gemaakt van de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Deze laat zien dat de stelpost voor loon- en prijsontwikkeling niet voldoende is. Om deze reden wordt deze aangevuld. Voor een deel worden we hiervoor gecompenseerd in het Gemeentefonds.

Renteresultaat

Als gevolg van de vertragingen bij investeringen is er een positief saldo ontstaan op ons banktegoeden. Dit levert rente inkomsten op. Voor 2023 wordt verwacht dat dit rond € 500.000 zal bedragen. Voor 2024 wordt verwacht dat hierdoor geen vreemd geld aangetrokken hoeft te worden en dat dan ook nog sprake is van rente inkomsten. Per saldo levert dit een voordeel op van € 250.000. Vanaf 2025 is vreemd geld nodig en door de verwachte hoge rente zal er geen voordeel meer worden verwacht.

Taxatie gebouwen verzekeringen

Door inflatie zijn de verzekeringspremies voor panden gestegen. Verder dienen alle panden tbv de brandverzekering opnieuw te worden getaxeerd in 2023.

Vrijval stelpost vervangingsinvesteringen

Het restant in deze stelpost is dit jaar niet meer benodigd en kan derhalve vrijvallen.

4D Onvoorzien

Omschrijving wijziging	2023
Begroting na voorjaarsnota	95
proceskosten (juridische en technische ondersteuning) voor de schade aan de vloer in het zwembad	-95
Totaal najaarsnota	-95
Restant onvoorzien	0

Schade vloer zwembad Doelum

De oorzaak van de schade wordt onderzocht. Zodra dit duidelijk is wordt gekeken of er partijen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Voor de procesbegeleiding is zowel op juridisch en technisch vlak ondersteuning nodig. De kosten voor de hele procedure zijn indicatief geraamd op ca. € 150.000, waarvan € 95.000 dekking wordt gevraagd uit de post onvoorzien en het overige ad € 55.000 als nadeel van de begroting 2023 bij product 1C Sport.

Bijstellingen neutraal

In deze najaarsnota zijn een aantal verschuivingen verwerkt die per saldo neutraal zijn. We geven deze separaat weer waardoor het gemakkelijker zichtbaar is welke bijstellingen het resultaat beïnvloeden en welke dat niet doen.

De verschuivingen die per saldo neutraal zijn, zijn in de volgende tabel weergegeven:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
01 Samenleving					
1A Collectieve voorzieningen					
Lasten		165	191	191	191
Baten					
1B Onderwijs					
Lasten	18	4	4	4	4
Baten					
1C Sport en bewegen					
Lasten	-47	-141	-141	-141	-141
Baten					
1D Gezondheid					
Lasten		18			
Baten					
1E Zorg en Veiligheid					
Lasten	215	-60	-42	-42	-42
Baten	-253				
1F Integratie en participatie nieuwkomers					
Lasten	14				
Baten					
1G Maatwerkvoorzieningen Jeugd					
Lasten	-7	276	228	-71	-84
Baten					
1H Maatwerkvoorzieningen Wmo					
Lasten	515	74	225	-241	-242
Baten	-576	-288			
1I Minima					
Lasten	61	5	5	5	5
Baten					
1J Inkomensvoorziening					
Lasten	247	195	190	207	223
Baten					
Totaal programma	188	248	661	-88	-85

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
02 Omgeving					
2A Ruimtelijke ontwikkeling/Omgevingswet					
Lasten	39	22	22	22	22
Baten					
2B Wonen					
Lasten					
Baten					
2C Bestemmingsplannen/Omgevingsplannen					
Lasten		-43	-43	-43	-43
Baten					
2D Omgevingsvergunning					
Lasten	45	51	51	51	51
Baten			-29	-50	-69
2E Verkeer					
Lasten		-4	-4	-4	-4
Baten					
2G Milieu en duurzaamheid					
Lasten		-9	-9	-9	-9
Baten					
2H Energie en klimaat					
Lasten		21	21	21	21
Baten					
2i Dierenwelzijn					
Lasten	40	40	40	40	40
Baten					
2J Ondernemen en bedrijvigheid					
Lasten		4	4	4	4
Baten					
2K Recreatie en toerisme					
Lasten	4	8	8	8	8
Baten					
2L Kunst, cultuur en cultuurhistorie					
Lasten	10	10	10	10	10
Baten					
2M Water en riolering					
Lasten	-1.365	709	3.241	2.795	947
Baten	1.366	-709	-3.241	-2.795	-946

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
2N Afvalverwijdering en -verwerking					
Lasten	-10	-22	-22	-22	-22
Baten	10	21	21	21	21
2O Groenonderhoud					
Lasten	-23	-9	-9	-9	-9
Baten					
2P Wegen, straten en pleinen					
Lasten		9	9	9	9
Baten					
2Q Bos en natuurbeheer					
Lasten		2	2	2	2
Baten					
Totaal programma	114	104	75	54	34
03 Organisatie					
3A Dienstverlening					
Lasten	6	3	4	4	4
Baten					
3B Dorpsgericht werken					
Lasten					
Baten					
3C Organisatie en bedrijfsvoering					
Lasten	-96	46	16	27	28
Baten					
3D Huisvesting / Gemeentehuis					
Lasten		10	10	10	10
Baten					
3E Samenwerkingsverbanden					
Lasten		13	13	13	13
Baten					
3F Goed bestuur					
Lasten					
Baten					
Totaal programma	-89	73	42	54	55
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb					
4A Algemene uitkering					
Lasten					
Baten	-801	-2.291	-2.991	-2.120	-2.198

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
4B Belastingen					
Lasten					
Baten		-330	-535	-868	-1.177
4C Overige algemene dekkingsmiddelen					
Lasten	683	2.196	2.747	2.968	3.370
Baten					
4D Onvoorzien					
Lasten	-95				
Baten					
Totaal programma	-213	-425	-779	-20	-4
Totaal					

Stelpost loon- en prijscompensatie

Het verloop van de stelpost is als volgt:

Omschrijving wijziging	2023	2024
Begroting na voorjaarsnota	-717.917	1.082.122
1A L&P RvE CAO aanvullend vanaf 2024		-83.301
1A Loonontwikkeling RvE ingaande 2024 uit 2023 7%		-82.196
1D Rattenbestrijding	-400	-400
1E Indexering veiligheidshuis		-560
2D Aanpassing begroting 2023 ODRA	-45.000	
2I Dierentehuis De Hof van Ede	-2.142	-2.142
2K Indexatie Reg Bureau voer Toerisme Ah Nm Veluwe	-3.668	-6.027
2L uitname kunst en cultuur	-9.540	-9.540
2P Actualisatie krediet Reconstructie Oosterbeek NO Talud	8.164	41.895
3C AWN 4 uur communicatie ROM L&P	-2.685	-2.685
3C AWN bindingspremie		-1.300
3C AWN differentiatie in beloning		-3.562
3C AWN opleiding		-46.303
3C Bijstelling n.a.v. meerjarenbegroting Gelders Archief	-1.790	-5.538
3C De Connectie I&P over 2022 en 2023	217.000	135.000
3C Representatie	-3.000	-3.000
3E Contributie bijdrage Fonds GGU		-5.150
3E Contributie VNG		-3.176
3E Verhoging inwonersbijdrage Groene Metropool (I&p)		-15.734
4A Loon- en prijsontwikkeling in accres	504.993	1.145.401
4A Loon- en prijsontwikkeling septembercirculaire 2023		727.255

Omschrijving wijziging	2023	2024
4B Inflatie OZB en leges omgevingsvergunningen		330.235
Aanvulling stelpost loon- en prijsontwikkeling	65.985	38.613
Tractiekosten exploitatie	-10.000	-10.000
Totaal najaarsnota	717.917	2.137.785
Restant stelpost	0	3.219.907

Bijstelling meerjarig neutraal

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
2A Extra capaciteit stikstof	50	-50			
2A Extra capaciteit stikstof via reserve projecten	-50	50			
2A Integrale ontwikkeling leefomgeving	40		-40		
2A Integrale ontwikkeling leefomgeving via reserve projecten	-40		40		
2E Uitwerking mobiliteitsvisie	20	-20			
2E Uitwerking mobiliteitsvisie	-20	20			
2J Coronasteunpakket ondernemers	59	-59			
2J Coronasteunpakket ondernemers via reserve projecten	-59	59			
2P Civiele kunstwerken	-30	30			
2P Civiele kunstwerken	30	-30			
actualisatie archeologiekaarten	20	-20			
actualisatie archeologiekaarten	-20	20			
Organisatieontwikkelbudget naar 2024	50	-50			
P-budget reservering	-50	50			
Bijstellingen meerjarig neutraal	0	0			

2A Extra capaciteit stikstof

Stikstof is sinds enige tijd het grote knelpunt bij alle ontwikkelingen die verder gaan dan het dagelijkse onderhoud. Woningbouw, renovaties van gebouwen en reconstructies van wegen worden meer en meer geblokkeerd door de stikstofproblematiek. Bij de voorjaarsnota is €100.000 aan budget gereserveerd voor 2023 en 2024 om extra personele inzet te kunnen bekostigen.

De verwachting is dat we het budget van 2023 niet volledig op gaan maken omdat we nog geen extra capaciteit hebben kunnen werven. We schatten in dat we €50.000 kunnen overhevelen naar 2024.

2A Integrale ontwikkeling leefomgeving

Deze activiteit pakken we samen met het sociaal domein op. Op dit ogenblik hebben we nog geen geschikte programmamanager kunnen aantrekken. Derhalve schatten we in dat we dit jaar nog maar €23.000 ten behoeve van de ontwikkeling van dit programma kunnen realiseren. Volgend jaar blijft dezelfde inzet nodig en de €40.000 van dit jaar willen we in 2025 inzetten ten behoeve van dit programma. Het blijft hiermee parallel lopen aan het programma duurzaamheid.

2E Uitwerking mobiliteitsvisie

Van het budget van 2023, €85.000 (€65.000 voor nieuw beleid en €20.000 voor duurzaamheid) worden dit jaar onderzoeken gefinancierd zoals het parkeeronderzoek, €15.000, Mobiliteitsvisie, €31.000, en het grootschalig kentekenonderzoek, €29.000. Dat is samen €75.000, waarvan we er naar verwachting €10.000 besparen door bijdragen van regio en provincie aan het grootschalige kentekenonderzoek. We verwachten daarnaast medefinanciering te krijgen bij interne projecten zoals Wolfheze/Pro Persona en spoortunnel Wolfheze, project Stationsweg en Centrumplan Oosterbeek. Dit betekent dat we dit jaar €20.000 overhouden die we doorschuiven naar 2024.

2J Coronasteunpakket ondernemers

De naweeën van corona, de energiecrisis en de inflatie is voor veel ondernemers voelbaar. Ook de ondernemersverenigingen ondervinden hier nadeel van.

We willen de overgebleven middelen vanuit het coronasteunpakket inzetten voor concrete (ruimtelijke) initiatieven waarvoor geen middelen gereserveerd zijn en die bijdragen aan een verbetering van het ondernemersklimaat in de gemeente Renkum.

2P Civiele kunstwerken

In de voorjaarsnota is € 45.000 bijgesteld voor de inventarisatie, echter vindt er een verschuiving in de planning plaats, dit jaar wordt er € 15.000 uitgevoerd en in 2024 € 30.000.

3C Organisatieontwikkelbudget naar 2024/ P-budget reservering

Een deel van het organisatieontwikkelbudget is in 2023 niet benodigd en wordt in 2024 ingezet.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

Inleiding

In de primitieve Begroting 2023 resteerde een bedrag van € 123.000 aan openstaande bijstellingen en ombuigingen voor jaarlaag 2023. In deze najaarsnota is daarvan € 99.000 'als niet in te vullen' afgeboekt. Het meerjarig verloop is in de volgende tabel weergegeven:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Primitieve begroting	123	233	233	233	233
Niet in te vullen taakstelling voorjaarsnota	-24				
Ingevuld najaarsnota			-30	-30	-30
Niet in te vullen taakstelling najaarsnota	-99	-45	-15	-15	-15
Restant taakstelling	0	188	188	188	188

Prod	bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk			Openstaand na Najaarsnota 2023				Voortgang			
		2023	2024	2025 e.v.	2023	2024	2025	2026	Inhoud	Planning	Financiën	Risico's
1B	Taalbevordering Taakstelling bibliotheek	160	160	160	0	110	110	110	=	=	=	=
2D	Milieuleges invoeren	24	24	24	0	24	24	24	-	-	-	=
2K	Het verkopen of commercieel maken van de Concertzaal in Oosterbeek	54	54	54	0	54	54	54	-	-	-	=
2O	Gemeentelijke begraafplaatsen kostendekkend maken	40	40	40	0	0	0	0	=	-	-	=
2O	Onderhoudsniveau groen versoberen	15	15	15	0	0	0	0	=	-	-	=
	Totaal	293	293	293	0	188	188	188				

2K Het verkopen of commercieel maken van de Concertzaal in Oosterbeek

In samenwerking met diverse partijen wordt onderzocht of de Concertzaal structureel kan worden ingezet voor een of meerdere culturele activiteiten, incl. bijbehorende passende horeca. Bij dit onderzoek hoort o.a. ook een juridische toetsing van het gebruik en het opstellen van een businessplan, waarbij de nog openstaande taakstelling wordt meegenomen. Verwachting is dat in najaar 2024 of zoveel eerder als mogelijk is, hierover duidelijkheid komt.

2O Gemeentelijke begraafplaatsen kostendekkend maken

Kostendekkend maken van de begraafplaatsen doen we door middel van inkomsten verhoging via de natuurbegraafplaats. De natuurbegraafplaats realiseren we in 2024. Derhalve rekenen we de inkomsten vanaf 2025 mee. Dit betekent dat we voor 2023 en 2024 die ombuiging niet realiseren.

2O Onderhoudsniveau groen versoberen

Onderhoudsniveau is niet te versoberen en er is binnen groen geen alternatief voor tenzij we andere beleidsuitgangspunten loslaten. Aan u zal uiterlijk in het 1^e kwartaal van 2024 het kostendekkingsplan groen worden voorgelegd waarin gewenste groenfunctie/-kwaliteit in de openbare ruimte en beschikbare budget weer in evenwicht wordt gebracht.

Investeringskredieten

Nieuwe investeringen

Beschikbaar stellen investeringskredieten

Een 'investeringskrediet' betreft een door uw raad beschikbaar gesteld bedrag voor een concrete investering. Uw raad kan dit bedrag beschikbaar stellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook gedurende het jaar middels b.v. de voor- of najaarsnota.

Jaarlijks nemen we een meerjareninvesteringsplan op in de begroting. De inzet van de in dit plan genoemde vervangingsinvesteringen en investeringen in het kader van nieuw beleid is gedelegeerd aan ons college. In het vigerend inkoopbeleid zijn voldoende waarborgen opgenomen voor een doelmatige besteding van de beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van de investering vindt dan ook conform het inkoopbeleid plaats. Investeringskredieten worden continu bewaakt. Verwachte onder- en overschrijdingen worden bij elke rapportage van de beleidscyclus gefundeerd en beargumenteerd.

We maken onderscheid tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen betreffen investeringen welke in het verleden gedaan zijn en die om technische danwel economische redenen vervangen dienen te worden. Binnen de meerjarenbegroting zijn voor deze vervangingen financiële middelen opgenomen. Deze vervangingsinvesteringen hebben dus geen financiële consequenties voor de begroting. De vervangingsinvesteringen worden daarom niet nader toegelicht.

Nieuwe investeringen betreffen investeringen die nog niet eerder aan u zijn voorgelegd ter goedkeuring. Dekking van deze investeringen is te vinden binnen de meerjarenbegroting (b.v. uit structureel nieuw beleid budget).

Hierna vindt u een nadere onderbouwing van deze nieuwe investeringskredieten. Wij vragen u om formele toestemming te verlenen voor de nieuwe investeringskredieten.

Vorbereidingskrediet optimalisatie sportpark Wilhelmina € 100.000

Het aangevraagde voorbereidingskrediet betreft de geraamde kosten tot het vaststellen van het krediet voor de optimalisatie van sportpark Wilhelmina. Het vaststellen van het krediet is gepland in het eerste kwartaal van 2024 op basis van een uitgewerkt voorlopig ontwerp met definitieve budgetraming. De planvoorbereiding vraagt inzet van een projectmanager, uitvoering van diverse onderzoeken en extra ureninzet intern, daarom stellen we voor om een voorbereidingskrediet ter hoogte van €100.000 vast te stellen en dit als onderdeel van het nog vast te stellen krediet te beschouwen

Voortgang investeringen

1B Onderwijs

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
School Doorwerth	4.464.969	623.899	3.841.070
Kindpartners Doorwerth	1.507.656		1.507.656
Onderdeel inv.School DW sloop	220.000		220.000
Tijd.uitbr. Utr.weg 7 Vaart Vier	261.534	261.534	
Renovatie gymzaal Spaenweg bouw	326.440	338.620	-12.180
Renovatie gymzaal Spaenweg install	147.060	9.023	138.037
Renovatie gymzaal W.van Arnhemweg	25.000	653	24.347
Totaal	6.952.659	1.233.729	5.718.930

Omschrijving	Toelichting
School Doorwerth	Het ontwerptraject loopt. In het vierde kwartaal is het definitief ontwerp gereed, waarna een raadsvoorstel wordt aangeboden voor aanvullend krediet.
Kindpartners Doorwerth	Het onderdeel voor de kindpartners is integraal meegenomen bij het ontwerp van het Leerdeel. Op basis van het definitief ontwerp wordt ook inzichtelijk gemaakt welke aanvullende investeringen nodig zijn voor de kindpartners.
Onderdeel inv.School DW sloop	De sloop van de gymzaal aan de Mozartlaan staat gepland in het eerste kwartaal van 2024. De sloop van de school De Atlas vindt plaats na oplevering van het nieuwe Leerdeel.
Tijd.uitbr. Utr.weg 7 Vaart Vier	Uitbreiding met 2 lokalen van de De Vaart en Vierbeek College locatie Utrechtseweg 312 in Oosterbeek. Realisatie werkzaamheden zijn voorzien voor eind 2023.
Renovatie gymzaal Spaenweg bouw	Uitvoering loopt volgens plan. Oplevering Q3.
Renovatie gymzaal Spaenweg install	Uitvoering loopt volgens plan. Oplevering Q3.
Renovatie gymzaal W. v Arnhemweg	Verwachting is dat 25.000 niet nodig is maar een bedrag van ca. 15.000 voor optimaliseren toegangscontrole, CCTV en software updates. Uitvoering Q4.

1C Sport en bewegen

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Kantplank Bilderberg 2021	20.263	15.421	4.842
Veldafrostering Bilderberg 2021	19.542		19.542
Veldafrostering Wilhelmina 2021	15.488		15.488
Toegangscontrole systeem MFC Doelum	20.000	19.875	125
Verbouwing sporthal Doow.bouw	1.918.730	1.688.448	230.282
Verbouwing sporthal Doorw.install.	1.318.870	23.908	1.294.962
Totaal	3.312.893	1.747.652	1.565.241

Omschrijving	Toelichting
Kantplank Bilderberg 2021	
Veldafrostering Bilderberg 2021	
Veldafrostering Wilhelmina 2021	
Toegangscontrole systeem MFC Doelum	De kapitaallast heeft betrekking op de investering die is gedaan voor een nieuw toegangscontrolesysteem dat is aangebracht. Deze investering levert een besparing op in de exploitatie waarmee al rekening is gehouden.
Verbouwing sporthal Doow. bouw	Zoals ook gemeld tijdens de actieven informatieplicht is er tijdens de uitvoering asbest aangetroffen. Deze asbestsanering is inmiddels afgerond. De planning loopt hierdoor uit. Met de gebruikers wordt in goed overleg afspraken gemaakt om voor een langere periode tijdelijke huisvesting elders te organiseren.
Verbouwing sporthal Doow. install	In de voorjaarsnota is ingestemd voor het extra verduurzamen van de sporthal naar gasloos. De voorbereidingen hiervoor worden getroffen.

1E Zorg en veiligheid

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Mitsubishi Eclips Cross	37.242	41.960	-4.718
Brandweerpost Wolfheze bouw	858.693	1.017.795	-159.102
Brandweerpost Wolfheze install	541.962	26.345	515.617
Totaal	1.437.897	1.086.100	351.797

Omschrijving	Toelichting
Mitsubishi Eclips Cross	
Brandweerpost Wolfheze bouw	Project is in 1 perceel aanbesteed. Project is voor 95% uitgevoerd, maar nog niet alles is gefactureerd. Als alle facturen zijn geboekt wordt intern de splitsing maken tussen bouw en installaties. E.e.a. heeft te maken met de verschillende afschrijvingstermijnen nl. 40 bouw en 20 jaar installaties.
Brandweerpost Wolfheze install	Project is qua installaties nog niet geheel gereed en niet alles is gefactureerd.

02 Omgeving

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Bram Streeflandweg Renkum			
Riolering A4	150.000	69.000	81.000
Bram Streeflandweg Renkum	150.000	69.000	81.000
Buurt Talud Oosterbeek			
Wegen	4.328.137		4.328.137
Riolering A4	2.533.563	1.337.530	1.196.033
HWA H4	951.500		951.500
Buurt Talud Oosterbeek	7.813.200	1.337.530	6.475.670

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Dennekamp			
Wegen	108.000	248.407	-140.407
HWA H4	129.250		129.250
Dennekamp	237.250	248.407	-11.157
Groenendaalseweg Renkum			
Wegen	344.732	648.334	-303.602
Riolering A4	151.717		151.717
HWA H4	64.718		64.718
Groenendaalseweg Renkum	561.167	648.334	-87.167
Stationsweg Oosterbeek			
Wegen	175.000	161.064	13.936
Stationsweg Oosterbeek	175.000	161.064	13.936
Totaal	8.936.617	2.464.335	6.472.282

Omschrijving	Toelichting
Bram Streeflandweg	Op dit moment wordt gewerkt aan het opstellen van het voorlopig ontwerp van de weg en het nieuwe rioolstelsel. De uitgangspunten en ontwerpprincipes zijn helder. In derde of vierde kwartaal van 2023 wordt het concept ontwerp in de buurt getoond tijdens een inloopbijeenkomst. Aansluitend wordt het definitief ontwerp opgesteld en wordt in het vierde kwartaal het contract geschreven. Uitvoering is afhankelijk van eventuele werkzaamheden die de nutspartijen moeten uitvoeren. Voorlopig wordt eind eerste, begin tweede kwartaal van 2024 aangehouden.
Buurt Talud Noord Oost Oosterbeek	Het aanvullende krediet is beschikbaar gesteld waarna de uitvoeringswerkzaamheden in het tweede kwartaal van 2023 gestart zijn. Voor de werkzaamheden is een planning opgesteld waarbij is aangegeven in welk jaar welke straten worden uitgevoerd. Naast het definitief ontwerp is ook deze fasering met de omgeving gedeeld. In 2023 wordt het riool in de School-, Badhuisstraat, Stephanieweg en een deel van de Veritasweg vervangen waarbij ook direct de openbare ruimte opnieuw wordt ingericht.
Dennenkamp park	De werkzaamheden in en om het park zijn afgerond. De padenstructuur in het park is in ere herstelt en de directie omgeving is afgekoppeld. Regenwater wordt opgevangen in infiltratieputten en in de nieuw aangelegde wadi's. Op dit moment vinden afrondende administratie en financiële werkzaamheden plaats waarna het project kan worden afgerond.
Groenendaalseweg	De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Op dit moment vinden afrondende administratie en financiële werkzaamheden plaats waarna het project kan worden afgerond.
Stationsweg (rehabilitatie)	Het concept definitief ontwerp is gereed en is met de omgeving gedeeld. Na definitieve vaststelling van het ontwerp, wordt deze uitgewerkt tot een bestek en aanbestedingsleidraad. Op basis hiervan wordt de aanbesteding gestart.

2E Verkeer

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Spoorwegonderdoorgang Wolfheze	3.726.000	-448.382	4.174.382
Totaal	3.726.000	-448.382	4.174.382

Omschrijving	Toelichting
Spoorwegonderdoorgang	Als gevolg van de recente en huidige kostenstijgingen in de markt en het feit dat een verzoek tot Europese subsidie in het kader van het CEF-programma niet is gehonoreerd, is het beschikbare budget onvoldoende en is er sprake van een kostenoverschrijding. In overleg met de samenwerkende, financierende partijen worden de mogelijkheden voor een oplossing voor de ontstane situatie onderzocht. Oplossingen kunnen onder andere zijn versoberingen, nieuwe subsidiemogelijkheden en/of extra financiële middelen. Als er voldoende duidelijkheid bestaat over de haalbaarheid van een oplossing of een combinatie van oplossingen, wordt een voorstel daartoe aan de gemeenteraad voorgelegd.

2M Water en Riolering

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Vervangen put gemaal Wolfhezerweg	15.000	15.800	-800
Div renovatiewerkz Uiterwaarden	270.000	144.460	125.540
Div locaties groot onderhoud hwa	130.000	14.625	115.375
Vervangingen hoofd- en minigemalen	100.000		100.000
Onderzoek aanpak bak Z en bak H	330.000	9.648	320.352
Renovatie deel riolering Hoofdlaan Oosterbeek	50.000		50.000
Totaal	895.000	184.533	710.467

Omschrijving	Toelichting
Vervangen put gemaal Wolfhezerweg	De werkzaamheden zijn afgerond. Het project kan worden afgesloten.
Diverse renovatiewerkzaamheden Uiterwaarden	De werkzaamheden zijn in het derde kwartaal van 2023 uitgevoerd. Op dit moment vinden afrondende administratie en financiële werkzaamheden plaats waarna het project kan worden afgesloten.
Diverse locaties groot onderhoud hwa	Op basis van een uitgebreide inventarisatie van de hwa voorzieningen worden dit jaar aan een aantal voorzieningen, gemeentebreed, groot onderhoud uitgevoerd. De uitvoeringswerkzaamheden van enkele hwa voorzieningen zijn reeds gestart.
Vervangingen hoofd- en minigemalen	Vanuit de reguliere inspecties is naar voren gekomen dat enkele voorzieningen deels of geheel vervangen dienen te worden. In overleg met de gecontracteerde aannemer wordt op dit moment een planning opgesteld voor de uitvoeringswerkzaamheden.

Omschrijving	Toelichting
Onderzoek aanpak bak Z en bak H	De geplande werkzaamheden aan bak H, het reinigen van de gehele bak en herstel van de verticale voegen, zijn uitgevoerd. Op dit moment vindt de financiële afrekening van deze werkzaamheden plaats. De herstelwerkzaamheden aan bak Z zijn reeds gegund aan een aannemer. Deze werkzaamheden worden in 2024 uitgevoerd.
Renovatie deel riolering Hoofdlaan Oosterbeek	Een deel van de riolering in de Hoofdlaan is in slechte staat en zal gerenoveerd worden. Het betreft een stuk riool over een lengte van 50 meter. De riolering wordt van binnenuit en via de bestaande putten gerenoveerd. Hierdoor is de impact op de openbare ruimte en het gebruik ervan tijdens uitvoering minimaal. Op dit moment vinden in overleg met een aannemer de voorbereidende werkzaamheden plaats zodat de renovatie nog in 2023 uitgevoerd kan worden.

2N Afvalverwijdering en -verwerking

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Ondergrondse containers	18.516		18.516
Extra aanpassingen (afval)	8.667		8.667
Totaal	27.183		27.183

Omschrijving	Toelichting
Ondergrondse containers	Het restant budget is gereserveerd voor de plaatsing van een nog te plaatsen ondergrondse container in Wolfheze.
Extra aanpassingen (afval)	Eventuele aanpassingen aan de ondergrondse containers of gf+e zuilen worden uit dit krediet betaald.

20 Groenonderhoud

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Volkswagen transporter V-693-RD	34.979	21.950	13.029
Natuurbegraafplaats	247.281	-90.994	338.275
Totaal	282.260	-69.044	351.304

Omschrijving	Toelichting
Volkswagen transporter V-693-RD	Dit voertuig is aangeschaft ter vervangen van het oude voertuig. Het betreft een jong gebruikt voertuig waardoor de aanschafkosten lager uitvallen dan begroot.

Omschrijving	Toelichting
Natuurbegraafplaats	Bij de uitvoering van de Perspectiefnota 2018 is besloten de landgoederen Hemelse berg en Pietersberg te verkopen aan Geldersch landschap en kastelen (GLK). Bij deze overdracht heeft Gemeente Renkum een stuk grond in eigendom gekregen voor de realisering van een natuurbegraafplaats, waarvan de aanleg en ontwikkelingskosten zou worden gefinancierd uit de verkoopopbrengst van de landgoederen. Na een lange periode van vooronderzoeken wordt verwacht dat eind 2023 de voorbereidingen getroffen kunnen worden voor de daadwerkelijke aanleg. Op dit moment resteert er een (eenmalig) tekort van € 100.000. Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door verplichte onderzoeken i.h.k.v. Natura 2000 en projectkosten waarvoor geen ambtelijke capaciteit voldoende aanwezig is. Ook heeft de raad naderhand besloten natuurbegraven mogelijk te maken op o.a. begraafplaats Harten in Renkum.

2P Wegen, straten en pleinen

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Brug Kerkweg	310.000		310.000
Peugeot e partner	46.313	35.284	11.029
Ford Transit straatploeg	25.000	24.950	50
Totaal	381.313	60.234	321.079

Omschrijving	Toelichting
Brug Kerkweg	Op dit moment wordt de projectdefinitie en de projectafbakening voor de vervanging van de brug gedefinieerd. Vervolgens wordt de opdracht voor het ontwerp en voorbereiding geformuleerd. In kwartaal 3/4 2024 is de start van de uitvoering van het werk gepland.
Peugeot e partner	Het voertuig is aangeschaft en afgeleverd. Het resterende bedrag is voor het inbouwen van kasten en aanschaf benodigd gereedschap.
Ford transit straatploeg	Het voertuig is aangeschaft en geleverd conform begroting.

3D Gemeentelijke huisvesting

Projecten	Krediet	Realisatie	Verschil
Vorbereidingskrediet Nieuwbouw Veentjesbrug	375.000	36	374.964
Totaal	375.000	36	374.964

Omschrijving	Toelichting
Vorbereidingskrediet gemeentewerf	Voor het projectmanagement is een aanbesteding geweest waarbij de opdracht is gegund. Eind van dit jaar ligt er onder andere een Programma van Eisen en vindt de selectie van de architect plaats.

Vorbereidingskredieten projecten

Projecten (* € 1.000)	Krediet	Verplichting	Realisatie	Verschil
Bram Streeflandweg scholenstrip	523	16	150	357
A Schweitzerschool Renkum	87		122	-34
Wilhelminapark			20	-20
Klooster Renkum	170		17	153
Maatweg Renkum	50		22	28
Don Boscoweg Heelsum	250		81	169
Totaal	1.080	16	411	653

Ro Projecten

Op basis van de geraamde budgetten voor dit jaar en de gemaakte kosten is het de verwachting dat er geen afwijkingen binnen de projecten, met uitzondering Maatweg en Wilhelminapark, zullen plaatsvinden. In het verleden is voor het project Maatweg een voorbereidingskrediet van € 50.000,- aangevraagd en voor Wilhelminapark wordt de kredietaanvraag binnenkort in de raad behandeld. De verwachting is voor de andere projecten geen afwijking gaat plaatsvinden.

In totaal is voor Maatweg ca. € 76.000,- uitgegeven wat resulteert in een overschrijding van ca. € 26.000,-. Binnenkort zal een nieuw krediet worden aangevraagd om de locatie nader vorm te gaan geven. Op dit moment is nog onduidelijk om wat voor bedrag dit gaat. Dit zal wel resulteren in een financiële bijstelling van het project. Bij de jaarrekening zal dit worden meegenomen en worden verwerkt.

Voor het project Wilheminapark wordt een krediet aangevraagd van ca. € 300.000,-. Dit zal in september door de raad worden behandeld en vastgesteld. Bij de jaarrekening zal dit voorbereidingskrediet worden verwerkt.

De Bram Streeflandweg heeft nog beschikbaar krediet van ca. € 89.000,-. Dit bedrag zal de komende maanden worden gebruikt voor o.a. de definitieve planvorming en de marktselectie. De verwachting is dat dit volledige bedrag voldoende is voor bovengenoemde werkzaamheden.

Reserves

Reserve totaal

In deze najaarsnota zijn een aantal toevoegingen c.q. onttrekkingen aan reserves gedaan. In onderstaande tabel ziet u het herziene verloop (begroot) van de reserves in 2023 na verwerking van de mutaties in deze nota.

Staat van reserves	Begin-stand 2023	Resultaat 2022	Storting	Onttrekking	Eind-stand 2023
Algemene reserve	5.662	4.622	0	-3.460	6.824
Weerstandsreserve	5.538	0	0	0	5.538
Algemene reserve	11.200	4.622	0	-3.460	12.362
Sociaal domein	898	0	577	-383	1.092
Landschap basisplan	60	0	0	10	70
Algemene uitkering	110	0	0	-72	38
ICT	526	0	563	-80	1.009
MUP	345	0	12	-25	333
Onderhoud gebouwen	1.743	0	279	-542	1.480
Bedrijventerreinen	37	0	0	0	37
Onderwijshuisvesting	282	0	102	0	384
Wegen	860	0	93	-531	422
Herstelkosten sleuven en lasgaten	30	0	0	0	30
Openbare verlichting	465	0	0	-157	308
Kapitaallasten vastgoed	265	0	0	-34	231
Kapitaallasten OHV	0	0	52	-52	0
Integratie	430	0	0	-47	383
Projecten	1.748	0	419	-1.222	945
Bestemmingsreserve	7.799	0	2.097	-3.135	6.761
totaal	18.999	4.622	2.097	-6.595	19.123

Toelichtingen reserves

Toelichting op de begrote toevoegingen en onttrekkingen (bedragen x € 1.000):

Vrije algemene reserve

	2023	2024	2025	2026	2027
Per 1-1	5.662	7.602	7.641	7.976	4.974
Resultaat Jaarrekening 2022	4.622				
Resultaatbestemming 2022	-770				
Resultaatbestemming 2022: bijdrage bewonersinitiatief speeltoestel	-10				
Correctie raming WOZ-waarde	-360				
Amendement begroting '22 OZB teruggave	-1.037				
Aanvulling begrotingstekort 2023	-1.282				
Aanvulling Weerstandsreserve					
Totale mutatie	1.163	0	0	0	0
Per 31-12	6.824	7.602	7.641	7.976	4.974
Prognose meerjarenbegroting	778	39	335	-3.002	-2.986
Per 31-12*)	7.602	7.641	7.976	4.974	1.988
Tekort vrije algemene reserve					2.012
Stand na fictieve aanvulling					4.000

*) In de Financiële verordening 2021 (art. 11) is opgenomen dat voor door de Vrije algemene reserve een minimumniveau van € 4.000.000 geldt. Verder is bepaald dat op het moment dat de vrije algemene reserve onder dit minimum zakt, het college voorstellen doet om binnen een periode van maximaal 4 jaar de reserve terug te brengen op het minimumniveau

Weerstandsreserve

	2023
Per 1-1	5.838
Per 31-12	5.538

Reserve Sociaal domein

	Reserve SD	2023
Per 1-1		898
1H	Begroting 2023 Ambulantisering beschermd wonen (inzet 2021 tranche) (VJN 2022)	-186
1H	Voorjaarsnota 2023 Inzet formatie sociaal domein	-197
1H	Najaarsnota 2023 middelen 2022/2023 en 2024	333
1H	Najaarsnota 2023 Ambulantiseringsmiddelen 2023	244
	Stand 31-12	1.092

Landschapsbasisplan

		2023
	Per 1-1	60
2F	Conform primitieve begroting 2023	0
2F	Landgoed Heidestein uitvoering	10
	Per 31-12	70

Reserve algemene uitkering

		2023
	Per 1-1	110
1C	Begroting 2023	-21
1C	Voorjaarsnota 2023	-51
	Per 31-12	38

Reserve ICT

		2023
	Per 1-1	526
3C	Begroting 2023	507
3C	Voorjaarsnota 2023 EHRM projectkosten	-42
1H	Najaarsnota 2023 Toegankelijkheid sociaal domein	56
3C	Najaarsnota 2023 Aanvullende harmonisatie kosten	-38
	Per 31-12	1.009

Reserve MUP

		2023
	Per 1-1	345
2E	Conform primitieve begroting	-13
	Per 31-12	333

Reserve onderhoud gebouwen

		2023
	Per 1-1	1.743
1B	Gymzaal van Spaenweg	-95
1C	Sporthal Doorwerth	-149
3D	Vrijval kapitaallasten gemeentehuis (prim)	242
3D	Onderhoud gemeentehuis	-169
3D	Studie gemeentehuis	-25
3D	Noodzakelijk onderhoud gemeentehuis	-48
1A	Onderhoud Poort van Doorwerth	-41
4C	Storting i.v.m. vervallen voorziening (pim)	37
4C	Sloop Sportlaan 10	-15
	Per 31-12	1.480

Reserve bedrijventerreinen

		2023
	Per 1-1	37
	Per 31-12	37

Reserve onderwijshuisvesting

		2023
	Per 1-1	282
1B	Begroting 2023	102
	Per 31-12	384

Reserve wegenonderhoud

		2023
	Per 1-1	860
2P	Voorziening groot onderhoud cf beheerplan wegen	-531
2P	Reserve wegen uitgestelde kapitaallasten cf beheerplan wegen	-329
	Per 31-12	0

Reserve wegen

		2023
	Per 1-1	0
2P	Reserve wegen uitgestelde kapitaallasten cf beheerplan wegen	329
2P	Kapitaallasten investeringen volgens planning	93
	Per 31-12	422

Reserve herstellkosten sleuven en lasgaten

		2023
	Per 1-1	30
2P	Conform primitieve begroting	0
	Per 31-12	30

Reserve vervangen openbare verlichting

		2023
	Per 1-1	465
2P	Conform primitieve begroting	-157
	Per 31-12	308

Reserve kapitaallasten vastgoed

		2023
	Per 1-1	265
4C	T.b.v. kapitaallasten concertzaal	-8
1C	T.b.v. kunstgrasveld Wilhelmina sportpark	-25
3D	T.b.v. airco installatie Veentjesbrug	-1
	Per 31-12	231

Reserve kapitaallasten onderwijshuisvesting

		2023
1B	Begroting 2023	177
1B	Najaarsnota 2023	-177
	Per 31-12	0

Reserve integratie/participatie nieuwkomers

		2023
	Per 1-1	430
1G	Voorjaarsnota 2023	-78
1G	Najaarsnota 2023	31
	Per 31-12	383

Reserve projecten

		2023
	Per 1-1	1.748
1C	Optimalisatie sportpark Wilhelmina	-25
1E	Plofplek	-15
1J	Inzet Werk&inkomen voor Werk&inkomen en minima in 2023	-576
1J	Project formatie SD uitvoeren in 2023	-100
2A	Omgevingswet	-70
2A	Omgevingswet (ontvangen rijksmiddelen)	200
2A	Projecten mbt grondexploitatie	90
2E	Uitwerking mobiliteitsvisie	20
2H	Uitvoeringsprogramma klimaat	-107
2J	Coronasteunpakket ondernemers	59
2L	Actualisatie archeologiekaarten	20
2P	Civiele kunstwerken	30
3A	Verkiezingen 2023	-46
3C	Organisatieontwikkeling	-249
3C	Zaaksysteem	-34
	Per 31-12	945

VJN = voorjaarsnota; NJN = najaarsnota; prim = primitieve begroting